

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 31
42/2016
15. október 2016

Cena 0,50 €

Ludo Stacho

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

ROZHOVOR S LITERÁTOM
OTAKAROM KOŘÍNKOM
Strana 4.

TREZORY BÁNK
NEPOZNAJÚ DNO
Strana 5.

V. MEČIAR EXKLUZÍVNE
PRE NAŠE NOVINY
Strana 6.

JURKOVIČOV OBLÚK
PONAD HRANICU A ČAS
Strana 8.

PROFESOR IMRICH SEDLÁK
NAVZDY V MATIČNEJ HISTÓRII
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Je podivuhodné, ako vie jeseň vybudíť u človeka estetické vnímanie. Ročné obdobia zvyknú ľudia personifikovať, a tak máme krásnu mladú Vesnu, teda Jar, mocného mládenca zosobneného Letom, múdru a v živote zbehlú vedmu Jeseň a nekompromisnú mrazivú kráľovnú Zimu. Samozrejme že jar a leto sa tešia obľube ľudí z prirodzených dôvodov. Zrod a aktívna sila sú prítlačivé atribúty. Májové bozky pod rozkvitnutou čerešňou či letné lásky vzrušene tepajúce pod nočnou augustovou oblohou. Básnik Ján Stacho kedysi napísal: „Jeseň je definitívna. Učí nás pokore...“ A práve jeseň so svojou prehliadkou farieb, s úrodou, ktorú ukladáme do komôr či pod viečka, s múdrosťou faktu, že všetko, čo sa zrodilo, musí aj odísť, je ročným obdobím, ktoré sa tešilo a teší zvláštnej priazni umelcov. Kúsok tohtoročnej jesene som strávil v slávnom kúpeľnom meste Piešťany. Hrdé labute sa promenovali na brehu Váhu a páslí sa just rovnako ako ich dedinské sesternice husí. Semtam zlietla na hladinu tak trochu exotická volavka a nevšímajúc si rybárov začala hľadať rybký. V parku na Kúpeľnom ostrove sa majestátne staré stromy pretekali, ktorý z nich si prichystal na jeseň farebnejšiu korunu. Vtedy si človek mimovoľne uvedomí, že Slovensko má mimoriadne prírodných krás a kľóveku ochotnému pozerat' sa a cítiť prevráva zvláštnym jazykom farieb, pocitov a vôní. Prišla mi v tej súvislosti na um teória, že každú krajinu v našej starej a vekmi skúšanej Európe zrejme najlepšie precítame, keď si ju obzeráme v jeseni. Viem, že tento rok ešte stihnem jesenné Tatry a Zemplín, no a dopredu sa teším na ten neveriteľný prídel farieb a pocitov nimi vyvolaných. Lebo jeseň praje básnikom, maliarom, ale aj hudobníkom, štedro rozdávajúc inšpiráciu. Ako písal vo svojej azda najznámejšej básni majster Růfus: Na chotári malá jeseň sedí, v kalnom striebre nebies ospalých.

Maroš M. BANČEJ

Suverenita národných parlamentov je kľúč na funkčnosť EÚ Bratislava hráčom na európskom trasovisku

Ján ČERNÝ – Foto: internet

„V Bratislave vznikol projekt, ktorý pomôže Európskej únii prekonávať problémy.“ Oznámil to po skončení podujatia predseda Národnej rady Slovenskej republiky a pozývateľ Andrej Danko. „Samit je veľmi dôležitý. Po bratislavskom samite lídrov EÚ je dôležité, aby aj predsedovia parlamentov diskutovali o budúcnosti EÚ po rozhodnutí Británie opustiť Úniu,“ potvrdil hodnotenie samitu aj predseda Európskeho parlamentu Martin Schulz.

Predsedovia parlamentov krajín EÚ na bratislavskom neformálnom stretnutí.

Pripomeňme, že bratislavské stretnutie predstaviteľov európskych parlamentov – hoci tentoraz v neformálnej atmosfére – je dôležitým predstupňom konferencie európskych parlamentov, ktorú bude Bratislava organizovať v apríli budúceho roku a vzíde z nej deklarácia spoločného postupu národných parlamentov. Stane sa tak mesiac po oficiálnom začiatku rokovaní o odchode Veľkej Británie z EÚ.

POZITÍVNE VÝSLEDKY

„Dnes sa podarilo po zdvihnutom prste v podobe brexitu diskutovať o tom, čo spôsobilo brexit

a problémy v EÚ. Diskutovali sme, kde je hranica národnej politiky a kde sa začína európska politika. Riešili sme, ako zlepšiť postupy a rokovacie poriadky jednotlivých parlamentov, aby sme oveľa viac kontrolovali postupy vo vzťahu k EÚ,“ zhodnotil podujatie predseda NR SR. Pripomenul, že v súčasnosti je najdôležitejšou témou bezpečnosť Európskej únie a jej členských štátov. Podľa Andreja Danka treba ochrániť Schengenský priestor a eurozónu ako takú. Má k tomu prispieť aj vytvorenie a fungovanie spoločnej pobrežnej stráže. Ďalšou z tém bolo hľadanie odpovedí na otázku, ako a či ešte

rozširovať Európsku úniu ako spoločenstvo štátov.

EÚ ZROZUMITELNE

Európa by mala byť pre ľudí zrozumiteľnejšia – aj na tom sa v Bratislave dohodli predstavitelia národných parlamentov EÚ. Francúzsky hosť, predseda tamojšieho senátu Senátu Gérard Larcher zdôraznil myšlienku o „európskej blízkosti“. Má sa uskutočniť preto, „aby ľudia pochopili, že inštitúcie sú blízko. Otázka Európy a občanov je zásadnou témou tohto neformálneho samitu“, povedal a pripomenul, že na programe takýchto stretnutí musí

byť stále téma terorizmu, vzťahov s Ruskom, sýrska otázka a migrácia z destabilizovanej Afriky. „To sú otázky, ktorým sa máme venovať,“ zdôraznil Gérard Larcher a tiež bol jedným z hostí, ktorí atmosféru, obsah i zmysel bratislavského samitu hodnotili pozitívne.

SCHULZOVO POSOLSTVO

Predseda Európskeho parlamentu Martin Schulz v Bratislave povedal, že pri prijímaní európskej legislatívy „by mali národné parlamenty zohrávať väčšiu úlohu“. Povedal doslova – „kľúčovú úlohu“. Jeden z jeho odkazov bol tiež v tom zmysle, aby sa národné parlamenty zblížili s parlamentom európskym. Treba teda aj u nás na slovenskej politickej pôde hľadať mechanizmy zblížovania, a nie vzájomného politického súperenia našich europoslancov s poslancami Národnej rady Slovenskej republiky. Na samite sa zúčastnilo viac ako dvadsať predstaviteľov národných parlamentov. Napriek neformálnemu charakteru myšlienka zaujala natoľko, že delegácia z Malty, ktorá po Slovenskej republike prevezme „predsedníctvo“, už v Bratislave avizovala, že bude pokračovať v tradícii stretnutí parlamentných delegácií. Dokonca by viacerí delegáti boli aj za to, aby sa stretnutie pretavilo do podoby pravidelného inštitútu politickej práce Európy a jej predstaviteľov.

3 OTÁZKY PRE:

JUDr. Antona CHROMÍKA, zástupcu iniciatívy Zastavme hazard

Porušuje bratislavský magistrát zákon?

• Vo viacerých slovenských mestách sa občanom už istý čas darí na základe petície proti hazardu iniciovať všeobecné záväzné nariadenie, ktoré hazard z ich bydlísk vylučuje. Najnovšie to bola Galanta. Kde všade ste už mali úspech?

Vyzbierať tridsať percent podpisov je skutočne skoro nemožná vec, najmä vo väčších mestách. Ďakujeme za to veľmi silnej angažovanosti a organizovanosti stoviek dobrovoľníkov počas volieb. V Levoči, Ružomberku, Galante a Brezne boli VZN už prijaté. V blízkom čase budeme hovoriť aj o ďalšom meste, kde sa nám to tiež podarí.

• V Bratislave na magistráte už porušili (prekročili) lehotu od odovzdania petície po jej vybavenie. Ste právnik – má takéto zdržiavanie nejakú oporu v zákone?

Nijakú! Bratislavský magistrát koná protizákonne, a nie prvýkrát, teraz dokonca oznámili, že údaje občanov prepisujú do Excelu a odovzdávajú ministerstvu vnútra. Kto im dal na to súhlas? Po tom, čo si nechali ukradnúť podpisy, tu bude ešte snaha spochybňovať ich počet.

• Občania potrebujú vysvetlenie, keďže podnikatelia vo sfére hazardu sa bránia niekedy

aj nekorektnými vyjadreniami – komu má pomôcť boj proti hazardu na Slovensku?

Je to prevencia ako pri drogách. Obmedzenie hazardu pomôže rodinám, najmä ženám a deťom. Závislí otcovia prehrávajú aj ich majetok. Pomôže to i ostatným spoluobčanom, pretože gambler pácha osemnásťkrát častejšie trestnú činnosť. Zastavenie herní bude znamenať menej nových mladých závislých. Má vplyv aj na už závislých hráčov, tí totiž sami hovoria, že keď nevidia herňu, necítia také pokušenie.

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK
Foto: autor

V SNN 43/2016
SI PREČÍTAJE

■ S jubilujúcim básnikom a spisovateľom Stanislavom HÁBEROM nielen o jeho tvorbe
■ Česi a Slováci budú nažívať v zhode, len ak si budú gazdovať každý na svojom
■ Spomienka na prvého prezidenta demokratického Slovenska Michala Kováča st.

Na Slovensku začali pôsobiť podozrivé inštitúty a organizácie Ukradnú nám slovenskú mládež

Text a foto: Eva ZELENAYOVÁ

Kongres slovenskej inteligencie (KSI) sa po júnovom rokovaní v Lubochni opäť zišiel. Tentoraz začiatkom októbra v Bratislave. Toto občianske združenie sústreďuje mnohé osobnosti kultúrneho, hospodárskeho, politického a verejného života a ne jeden člen vyvíja bez akýchkoľvek finančných nárokov činnosť na prospech národného povedomia. Nie je to jednoduché a navyše ak spoločnosť neprejaví najmenší záujem o takéto projekty, autorov opúšťa entuziazmus.

O jednom takomto projekte hovoril na stretnutí KSI v Bratislave Lubomír Pajtinka. Má dlhoročné skúsenosti z rezortu školstva, vydáva časopis Rodina a škola a najmä sám sa pred rokmi pustil do projektu Poznaj svoju minulosť alebo Pátranie po predkoch. Námet iste zaujímavý, veď koflík z nás poznajú osudy svojich starých rodičov, prastarých rodičov alebo nebodaj aj dávnejšie generácie svojho rodu. Projekt nebol zaujímavý len tým, že mladá generácia mohla spoznať svojich predkov, ale ako povedal L. Pajtinka, odrazu sa mal o čom zhovárať vnuk so starým otcom, ktorých nové informačné technológie od seba značne vzdalujú. Do projektu sa zapojilo tridsaťpäťtisíc žiakov a stu-

dentov základných a stredných škôl zo Slovenska i zo zahraničia. Každoročne vyhodnocovali najlepšie práce, niektoré rozsahom nezriedka dosahovali až stopäťdesiat strán. Treba iba vyjadriť poľutovanie, že projekt nenašiel odozvu v rezorte školstva a nemohol sa rozšíriť do škôl na celom území Slovenska.

■ ASIMILÁCIA

Ak si sami nebudeme organizovať život, môže sa stať, že vo vlastnom štáte nás budú asimilovať cudzí na ich obraz. Na Slovensku sa podobnými aktivitami zaoberá Ústav pamäti národa. Jeho projekt Nenápadní hrdinovia je určený žiakom a študentom, ktorí majú možnosť spracovať príbehy ľudí, čo sa zapojili do

boja proti komunistickému režimu. Najlepšie práce sú odmeňované, ibaže ide o úzky okruh ľudí s jasne definovanou minulosťou. Treba povedať, že zločiny komunizmu mapujú aj organizácie politických väzňov, ktoré vznikli hneď po roku 1989. Tak v Česku, ako aj na Slovensku. Sú združené v medzinárodnej organizácii pod názvom INTERASSO. No v ostatnom čase začínajú vznikať paralelné inštitúcie a ich zameranie je prinajmenšom podozrivé.

So sídlom v Prahe bola zriadená Platforma európskej pamäti a svedomia, ktorá má kanceláriu v Bruseli. Vydala čítanku pre študujúcu mládež Aby sme nezabudli. Informuje o totalitných režimoch v Európe, a keďže je na Sloven-

Rodostromy môžu veľa napovedať o rodinách a ich členoch aj v niekoľkých pokoleniach.

ske podsúvaná z Prahy, vznikajú celkom oprávnené pochybnosti o tom, či opäť nejde o tendenčné spracovanie témy. Slovenská historiografia sa dodnes nezabavila cudzích vplyvov na našu históriu a znova im otvárame dvere.

■ RODINNÁ HISTÓRIA

S podobným zameraním začala na Slovensku rozvíjať činnosť stredo-európska nadácia CEF ako občianske združenie PostBellu. Od roku 2008 táto nezisková organizácia vyhľadáva a nahráva spomienky pamätníkov

klúčových momentov 20. storočia, dokumentuje historické príbehy a do svojej činnosti zapája žiakov a študentov. Enormné úsilie oslabí domáce inštitúcie a dostať najmä mládež pod vplyv zahraničných inštitútov je zrejme. Rezort školstva by mal tomu venovať viac pozornosti, aby nám niekto neukradol mládež. Slovenský národ tvorí takmer stotisíc rodov. Iste by stálo za úvahu vybudovať na jeho území centrum rodinnej histórie a do jej objavovania zapojiť všetky deti a študentov bez akéhokoľvek vymedzenia.

Vládna podoba štátneho rozpočtu na rok 2017 je na svete Zákon roka smeruje do parlamentných lavíc

Štefan ZLATOŠ – Foto: archív SNN

Boj o peniaze pre rezorty sa začne až v parlamente. Veľké zmeny však nemožno očakávať. Prvý povolebný rozpočet totiž odsúhlasila koalíčná vláda. Pracuje aj s možným dosahom odchodu Veľkej Británie z Európskej únie na ekonomiku kontinentu.

Minister financií Peter Kažimír predpokladá, že Slovensko sa na budúci rok bude úspešne pasovať s deficitom verejných financií. Mal by byť blízko úrovne 1,29 percenta HDP. „Tento plán je realistický tak, ako je realistické splnenie cieľov roku 2015 a 2016,“ pripomenul minister financií Peter Kažimír za stranu SMER-SD. Dokonca v roku 2017 by Slovensko podľa ministra financií malo dosiahnuť primárny prebytok. To v praxi znamená, že „ak si od výdavkov odrátame výdavky na obsluhu dlhu, tak už sme vlastne v prebytku, a nie v deficite“. vysvetli slovenskej verejnosti minister Kažimír.

Štát investuje do zdravotníctva v roku 2017 o takmer stovadsať miliónov eur menej oproti tohtoročnému stavu. Rozpočet však ráta aj so stomiliónovou rezervou. Spomalenie rastu výdavkov na zdravotnú starostlivosť v rokoch 2017 až 2019 podmieni ekonomickejšia lieková politika a optimalizácie úhrad a objemov zobrazovacích a laboratórnych vyšetrení. Náklady na ústavnú starostlivosť by však mali v roku 2017 rásť rovnakým tempom ako v minulosti; očakáva sa však zefektívnenie hospodárenia štátnych nemocníc.

■ DOSAH BREXITU

Odchod Veľkej Británie z Európskej únie môže rast našej ekonomiky naozaj ovplyvniť. Konštatoval to ako reálnu obavu aj minister financií: „Mohlo by to negatívne ovplyvniť náš ekonomický rast na úrovni asi 0,2 percenta hrubého domáceho produktu. O toto číslo sme znížili aj možný rast v budúcom roku a výsledok je 3,5 percenta,“

informoval minister financií s dodatkom, že je to konzervatívny odhad a skutočnosť môže byť prekvapujúco príjemnejšia.

■ NEZAMESTNANOSŤ KLESNE

Miera nezamestnanosti by podľa všetkého mala budúci rok na Slovensku klesnúť na úroveň 8,5 percenta. Ak by trend pokračoval, nezamestnanosť sa môže teoreticky blížiti k šiestim percentám. Ministerstvo financií odhaduje v budúcom roku nárast nominálnych miezd o 3,5 percenta, reálne mzdy by mali rásť pod tri percentá. Polepší si aj Kancelária prezidenta SR. V roku 2017 bude disponovať s rozpočtom o polovicu vyšším v porovnaní s týmto rokom. Prezident SR Andrej Kiska teda môže rátať s prostriedkami vo výške 1,56 milióna eur na zabezpečenie technického stavu Prezidentského paláca a rezidencie na Slavíne. Práce na týchto objektoch sa doteraz nemohli začať, pretože neboli zahrnuté do návrhov predošlých štátnych rozpočtov.

VŠIMLI SME SI

Maďarský premiér Viktor Orbán mal rušné dni. Dostať voličov k referendu, aby sa vyjadrili ku kvótam o utečencoch, nebolo ani v tábore jeho verných priaznivcov jednoduché. Ako zbraň silného kalibru použil ešte v deň hlasovania výstrahu, že podá demisiu, ak referendum stroskotá. A to sa aj stalo. Referendum pre nedostatočnú účasť voličov bolo neúspešné. Vládne kruhy v Budapešti to opäť inter-

Orbánove hry s kvótami

pretujú po svojom. Aj Orbán zrazu na demisiu zabudol. Neabdikuje, ale naopak – chce napraviť ústavu. Na to však potrebuje čas, no po referendovom fiasku svojho Fideszu ho už nemá. Jeho odchod žiadajú okrem opozície totiž aj vlastní, doteraz vždy verní, a to už je čo povedať.

Ako perlička sa na plebiscitových výzvach objavil mimoriadne zaujímavý dokument – list, ktorý uzrel svetlo sveta po referende v Maďarsku. Samotný Orbán hlasoval totiž za kvóty! Predseda Európskej rady Donald Tusk oficiálnym listom potvrdil, že vo februári za uznesenie EÚ o kvótach „hlasoval aj predseda maďarskej vlády Viktor Orbán“. V Budapešti to oznámil hovorca opozičnej Demokratickej koalície Zsolt Gréczy. Ako uviedla agentúra MTI, na Tuska sa s otázkou o hlasovaní európskych lídrov obrátil podpredseda koalície Csaba Molnár. Z odpovede predsedu Európskej rady vyplýva, že aj Orbán hlasoval za uznesenie, v ktorom sa píše, že treba čo najskôr realizovať všetky decembrové rozhodnutia o relokácii migrantov v Únii vrátane opatrení týkajúcich sa vrátenia a prijímania vrátených migrantov. Teda aj povinných kvót.

Ako vidieť, premiér Orbán to nemá jednoduché ani doma v Maďarsku.

(ib)

Záhľadná hra okolo najväčšej nemeckej banky a (asi) nenáhodné súvislosti Symbol finančnej stability sa potáca

Médiá, zdá sa, rozohrali ďalšiu hru. Nebezpečnú, bezohľadnú a príliš riskantnú pre samotnú Európu. Veď aj preto s ňou začali zaoceánske médiá v USA a cez svoje dcérske a iné mentálne spriatelované vydavateľské domy v Európe v nej zápalisto pokračujú priamo v srdci európskej ekonomiky – v Nemecku.

Deutsche Bank je symbol. Zatiaľ ešte stále je. Deutsche Bank figuruje v každej významnejšej svetovej investícii, „zichruje“ aj priamo mnohé svetové banky. To, čo znamená Deutsche Bank pre svetový finančný systém, možno prirovnať asi tak k vodnému čerpadlu v spaľovacom motore. Ak sa zadrie motor, teda svetová ekonomika, má mechanizmus problém.

Pomaly už zabúdame na neznáme meno neznámej investičnej banky Lehman Brothers. Aj na rok 2008. Vtedajší pád tejto banky spôsobil celosvetovú hospodársku krízu obľudných rozmerov. Hospodársky rast Európy vtedy niekoľko rokov stagnoval. Zaujímavé – Európy. S prepadom bojovala najväčšia európska ekonomika Nemecko, v útlme bolo aj Taliansko, Írsko či pobaltské štáty, Island, jedna z krajín s najvyššou kvalitou života, bol na pokraji bankrotu. Automobilová produkcia sa takmer zastavila. Už vtedy bola Európa svetadielom, kde sa ich vyrobilo najviac. USA vtedy emitovali nové doláre a v podstate fungovali normálne ďalej. Európe trvalo roky, kým sa pozviechala a až v tomto

období začína naberat' dych. Teda ekonomickú kondíciu.

A tu ho máš – zrazu sa otriasa

ČO INÍ NEPÍŠU

Deutsche Bank priam až v základoch. Pointu však ešte o niekoľko riadkov odložme. Akcie Deutsche Bank padli už pod desať eur. Americké hedgeové fondy prestali obchodovať s touto bankou. (Vo svete financií im patrí visačka exkluzivity. Sú prístupné len najbohatším klientom, pre bežných investorov sú prakticky nedostupné. Stali sa domovom najbystrejších mozgov

sveta, ale aj najprefikanejších podvodníkov.) Tiež zaujímavá súvislosť. Zrazu.

Zaoceánske médiá sa na Deutsche Bank vrhli ako supy na mršinu – teda na pochybnú inštitúciu, ktorá „perie“ špinavé peniaze v Rusku, manipuluje so sadzbami a nezvláda vlastné škandály. USA tiež zrazu od Deutsche Bank žiadajú štrnásť miliárd dolárov ako vyrovnanie za obdobie z čias finančnej krízy po roku 2008. Bankovní analytici sa zhodujú v tom, že situácia okolo Deutsche Bank „nesie znaky nepodloženej, no zámerne šírenej paniky“.

A teraz si spomeňme na nedávne výroky z Berlína, ktoré naznačujú, že sporná zmluva TTIP o transatlantickom obchodnom „partnerstve“ Európskej únie a USA nie je pre Európu v takejto podobe prijateľná. Aj keď kancelárka jej podpis ešte nateraz podporuje.

Môže to byť naozaj iba náhoda. Ale ani nemusí. A ak by to nebola náhoda, potom ide iba o podčiarknutie tvrdenia, že TTIP má byť ekonomickým a právnym diktátom USA v Európe.

Štefan ZLATOŠ
Foto: archív autora

Devastácia takmer kompletná

Eva ZELENAYOVÁ

Nedávno sme si pripomenuli štvrtstoročie od nadobudnutia slobody a onedlho si budeme pripomínať štvrtstoročie od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Nejde o dlhý časový úsek, a predsa – koľko sa v našej spoločnosti za ten čas zmenilo! Generácia dnešných päťdesiatnikov a ešte skôr narodených s pokorou a zodpovedne pristupovala k novým výzvam, ktoré bolo treba v spoločnosti urobiť. Keď sa obzrieme späť, je evidentné, že vznikajúce politické strany skôr zodpovedali štandardným modelom ako tie, ktoré dnes vidíme v parlamente. Pritom logika vecí hovorí, že by to malo byť naopak. Spoločnosť, ktorá nemala skúsenosti s kreovaním politickej scény, dokázala vyprofilovať strany s členskou základňou a regionálnymi

štruktúrami. Dokonca strany boli schopné obsadzovať štátne funkcie odborníkmi, čo dnes je v máloktovej strane možné.

Dá sa namietkať, že ak to bolo tak, prečo sa bohatstvo krajiny zašantročilo, prečo sa z vekslákov a kriminálnikov stali bielogoliernici, prečo sa z bývalých nomenklatúrnych kádrov stali etalónoví demokrati, prečo, prečo, prečo. Preto, že zodpovední a morálni ľudia nedokážu slobodu zneužívať, no tí druhí nemajú pred ničím rešpekt. Vždy v dejinách hrať mravných jedincov zachraňovala étos ľudstva. A tak je to aj dnes.

Už do volieb v roku 1992 išli silné subjekty ako HZDS, SDL, KDH či SNS. Kým KDH mohlo rátať s podporou nemeckých kresťanských demokratov, ostatné slovenské strany sa

mohli spoľahnúť iba na seba. Voliči v roku 1992 sa priklonili na stranu HZDS, ktoré jasne deklarovalo obhajobu slovenských národných záujmov. No od tohto okamihu začali na Slovensku pôsobiť mimovládne

KOMENTÁR

organizácie so zahraničnými donormi, ktoré svojou činnosťou dokázali zvrátiť proces obrody spoločnosti do totálnej retardácie. Ustavičným zdôrazňovaním a poukazovaním na korupčné praktiky skrývali vlastné metódy získavania vplyvu. Slovensko dokonca muselo na Úrade vlády SR zriadiť pracovisko na boj s korupciou...

Na internetových portáloch sa objavujú informácie o aktivitách Georga Sorosa,

o jeho prenikaní do politického života a ovplyvňovaní politiky v celosvetovom meradle. Nie sú to nijaké tajné veci. Sám Soros vydal v roku 2006 knižku Vek omylnosti, v ktorej podrobne opisuje svoj projekt ovládnutia jednotlivých krajín. Napríklad na strane 63 uvádza: „Prvé veľké zaangažovanie som mal v Južnej Afrike, kde som po prieskumnej návšteve v roku 1979 dal štipendiá africkým študentom na univerzite Kapuského Mesta.“ Ako noblesne sa dá nazvať korumpovanie, dal som štipendiá! Z nasledujúcich riadkov sa dozvieme: „V Južnej Afrike som pokračoval v niekoľkých ďalších iniciatívach, ale súbežne s nimi som začal podporovať disidentov vo východnej Európe vrátane Charty 77 v Československu, Solidarity v Poľsku a židovských odmietáčov v Sovietskom zväze.“

Soros sa k nesmiernemu bohatstvu dostal cez špekulatívne operácie na finančných trhoch a rozhodol sa ním zmeniť svet na svoj obraz. Preferuje a vnucuje krajinám otvorenú spoločnosť bez hodnotového ukotvenia a zvrchovanosti. Obi-

dve kategórie sa objavujú vo všetkých ľudsko-právnych koncepciách, diktovaných jednotlivým štátom prostredníctvom inštitúcií OSN a EÚ. Je zjavné, že vedú k rozbitiu prirodzeného modelu rodiny, spoločnosti a štátu, čím sa stávajú ľahkou korisťou globálnych hráčov.

Ako postupovala korózia politickej scény na Slovensku, dokazujú výsledky parlamentných volieb od roku 1998 dodnes. Do NR SR sa dostala nesystémová strana Rudolfa Schustera SOP, ktorá zabezpečila odporcom Mečiara ústavnú väčšinu. O ďalšie štyri roky sa už do parlamentu nedostala. Ale na pomoc prišla strana Pavla Ruska (Aliancia nového občana) a opäť sa pridala do koalície strán, ktorým pojem národnostné záujmy nič nehovoril. Od roku 2006 už prichádzajú do parlamentu subjekty ako SaS, OĽaNO, Sme rodina Boris Kollár či Sieť, o ktorých vôbec nemožno hovoriť v kategóriách politickej strany. Nákladnými reklamnými kampaniami si kúpili miesto v parlamente a na počudovanie presne zodpovedajú konceptu G. Sorosa.

Úroveň mzdy a efektivita práce

Roman MICHELKO

V súvislosti s tým, ako rastie naše HDP, sa zamestnávateľia dostávajú do problémov pri obsadzovaní voľných pracovných miest. Nejde len o to, že štruktúra nášho školstva je taká, aká je, teda že za posledné štvrtstoročie bolo preferované humanitné vzdelanie na úkor technického či prírodovedného, ide aj o to, že naši zamestnávateľia si za tie roky zvykli, že naša pracovná sila je výkonná, vzdelaná, disciplinovaná a nízkonákladová. Ukazuje sa však, že model pretekov na dno, ktorý tu zaviedli pravicové vlády, sa vyčerpal. Postaviť „prosperitu“ Slovenska na lacnej pracovnej sile a kupovať si zahraničných investorov desať či viacročnými daňovými prázdninami či nekončiacim koloťom investičných stimulov už nestačí.

Je celkom jasné, že takýto spôsob riešenia problému nie je šťastný, pritom riešenie je veľmi jednoduché. Ak podnikatelia chcú kvalitnú pracovnú silu, musia ju adekvátne zaplatiť. Ukazuje sa však, že to sa im veľmi nechce.

POZNÁMKA

Čo je však úplne absurdné, nepokladajú to ani za svoju povinnosť. Základná ekonomická poučka hovorí o tom, že rast produktivity práce by mal byť nasledovaný rastom miezd. Ak to platí, nehrozia nijaké makroekonomické pohromy typu inflácia, makroekonomická nestabilita a podobne. Naopak, ak rast produktivity práce nie je nasledovaný rastom miezd, domáca spotreba je obmedzovaná, čo vedie k deflácií, ku kríze z nad-

výroby, ktorá následne môže viesť k ekonomickej kríze či dokonca k depresii. Realita je pritom taká, že za posledných pätnásť rokov je efektivita práce v našom hospodárstve na druhom najlepšom mieste, hneď po Slovinsku. Teda predbehli sme Česko, Maďarsko, Poľsko, ako aj pobaltské krajiny, ale úroveň plátov s tým vôbec nekorešponduje.

Zdá sa však, že myšlienkové stereotypy, ktoré v sebe zahŕňajú stláčanie personálnych, respektíve mzdových nákladov na najnižšiu možnú mieru, spolu so známym modelom socializácie strát a privatizácie zisku sú v istých kruhoch nemennou konštantou. Každému normálnemu človeku je pritom jasné, že stav, keď máme vysokú mieru produktivity a napriek tomu sú u nás extrémne nízke platy, je

nenormálny a trvalo či dlhodobo neudržateľný.

Bohužiaľ, cynizmus, sociopatia a hrubé pohrdanie zamestnávateľmi, ktorí vytvárajú hodnoty, je u nás dosiaľ vlastná nielen manažérom zahraničných korporácií, ale aj pravicovým politikom či žurnalistom. Nedávno ma totiž zarazila otázka jedného pravicového novinára, ktorú položil politikovi, že prečo si myslí, že existuje morálny nárok, aby zamestnanci tiež profitovali z prosperity firmy. Takáto, pre normálneho človeka absurdná otázka ma napriek všetkému prekvapila. Je absurdné, že dodnes si podnikatelia neuvedomujú, že ich prosperita by nikdy nebola možná bez práce, vedomostí, umu a úsilia ich zamestnancov.

Je asi najvyšší čas vysvetliť podnikateľom, že ich zamestnanci nie sú nijaká chamrad, ktorá má jedinú právo pracovať do úmoru za minimálnu mzdu a za možnosť byť vykorisťovaná ešte byť aj patrične vďačná. Ak to podnikatelia veľmi skoro nepochopia, pracovnú silu nenájdu a ich zisky sa v okamihu premenia na ťažké straty. A potom už možno bude neskoro.

AKO BOLO, ČO BOLO

Predseda Spolku vinohradníkov a vinárov z Nemčian Jozef Nízl nosieva na zasadnutí Cisárskej akadémie Marca Aurelia (CAMA) na Psiaroch na ochutnanie svoje skvelé vína. Pred pár týždňami ma pozval na výjazd do Rakúska. Spolu so štyrmi desiatkami vinárov sme sa vybrali na skusy do dvoch rodinných firiem v rakúskom Burgenlande. V autobuse som stretol spisovateľa Mira Piusa. Autor historických kníh porozprával, že Nemčian byvali odnepamäti vinohradníckou obcou. Je tu hlboká grófska pivnica Pod kryptou, ktorej chodby sú také rozsiahle, že za druhej svetovej vojny poskytl útočisko celej dedine. Pre vinohradníkov boli ideálne svojou stabilnou teplotou. Na Petra a Pavla i na Vianoce je tu rovných jedenásť stupňov.

Vinice tu nemali len grófi. Spolok vinárov a vinohradníkov tu založili v roku 1933. Po gottwaldovskom prevrate v roku 1948 sa pozemkov zmocnilo Jednotné roľnícke družstvo a stopäťnásť hektárov viníc

a ovocných sádov zmenilo na pasienky pre ovce. Ovčiarstvo sa neujalo. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia prejavili potomkovia vinohradníkov okolo Jozefa Nízla záujem o obnovu vinohradníckych tradícií. Družstvo im vyčlenilo pozemky,

gau a Devín. Z Nízlovej iniciatívy absolvovali viacerí vinári degustačné skúšky v Polešovicach a Popovicach na Morave. Viac než tridsaťročné organizujú výstavy a degustácie vín, ktoré sa vďaka rastúcej úrovni stali nominačnými pre Národný salón

rovná pokusu o samovraždu. V Rakúsku vinári ústretovosťou. S hrdosťou hovorili o rodinných vinárskych tradíciách, technológiách, ukázali pivnice a výrobné linky. Dôveru si získavali otvorenosťou. K tomu všetkému pribudlo aj

cal spokojnejší. Vari preto, že mi v Rakúsku nenali nič lepšie ako to, čo som doteraz ochutnával doma. Ani miestny tradičný Veltlín zelený či Vlašský rizling neprekonali vína, aké mi ponúkli u našich lepších vinárov. Slovenské vinohradníctvo a vinárstvo urobilo v posledných desaťročiach veľký skok. Oživilo ho technológie i nové domáce odrody. Nemáme sa za čo hanbiť. Česť nerobia podaktorí veľkovýrobcovia, ktorí sa nestarajú o vinohrady, ale zo zahraničia dovážajú menejcenné patoky a po namiešaní ich ponúkajú ako domáce odrody.

Veľký podiel na úspechoch slovenského vinárstva majú menší vinohradníci a vinári, ktorí sa grupujú v regionálnych združeniach. Skvelé výsledky dosahujú aj mimo regionálnych prehliadok. Miro Pius mi zdôraznil, že keby nebolo v Nemčianoch Joža Nízla a desiatky jeho zanietných priateľov, tradícia pestovania viniča by úplne zanikla a s ňou aj označenie Vinohradnícka obec. Za Jožom Nízlom vidno kus roboty. Po zväžení vedeckej rady sme mu v našej vážno-recesistickej CAMA udelili titul profesora pre združovanie milovníkov vín.

Renesancia vinárstva v Nemčianoch

Peter VALO

ktoré ležali ladom. Prezieravý Nízl nechcel pokračovať v tradícii pestovania otelákov. Spojil sa s vinohradníckymi odborníkmi z nitrianskej Vysokej školy poľnohospodárskej a tiež s moravskými vinármi z Traplíc. Skúšali ušľachtilé odrody, ktoré by boli vhodné pre miestne podmienky, a dnes tu prinášajú úrodu Rýnsky rizling, Vlašský rizling, Silván, Pesecká leánka, Chardonnay, Pezinská frankovka, Kabernet, Müller-Thur-

vín a sú uďalosťou pre vinohradníkov zo širokého okolia.

Pri ceste autobusom som Rakúšanom zavidel upravené cesty či cyklistické chodníky, ktoré robia krajinu príťažlivejšou. S nevoľou som si v duchu vybavoval frekventované cesty po Malokarpatskej vinárskej oblasti, kde ide cyklisťovi o život, alebo cestu „vraj“ prvej triedy bez krajnic zo Psiar do Kozároviec, kde sa jazda na bicykli v čase dopravnej špičky

kvalitné jedlo. To je tu akousi samozrejmosťou. Len si porovnajete potraviny v Bille u nás a hneď za rakúskou hranicou. Kým v Rakúsku ponúkajú rakúske mäso, u nás len španielske alebo nemecké. Pri potravinách platí, čím väčšia vzdialenosť medzi dodávateľom a predajcom, tým viac chémie. Ďalšie smutné svedectvo toho, že sa stávame odbytiskom potravinových prebytkov Európy.

Na Slovensko som sa vra-

SEBAOBRAHA

Literárny fond Slovenskej republiky (LF SR alebo Litfond) kedysi, a nie je to tak dávno, dlhodobo od roku 1954 spravoval okrem iných nehnuteľností aj Domov slovenských spisovateľov v Budmericiach. Areál s budovami a najmä s dominantným kaštieľom sa stal po druhej svetovej vojne vďaka rodákovi z Budmeric básnikovi Rudolfovi Fábrymu pamiatkovým a kultúrnym objektom, do ktorého z rezortu kultúry smerovali financie na obnovu bývalého majetku Pálfiovcov. Postupne sa z kaštieľa a z príľahlého parku stala národná kultúrna pamiatka a počas spisovateľského pôsobenia v nej aj živá bunka umenia.

Mŕtve múzeum

Po nedávnej rekonštrukcii kaštieľa má v ňom Litfond prenajaté tri izby. Do správy objektu sa dostali úradníci, takže o živé bunke umenia už nemožno hovoriť. Definitívne je preč genius loci a pri terajšom spravovaní byrokraciou sa ani nemôže obnoviť. Budmerický kaštieľ má momentálne pod správou ministerstva kultúry cez Slovenské národné múzeum, konkrétne zámok Červený Kameň. Budmerický kaštieľ sa po rekonštrukcii premenil na mŕtve múzeum.

Sprievodcovia prípadných turistov, tváriaci sa ako odborní lektori, len hmlisto tušia, že dlhodobo a donedávna slúžil kaštieľ umeleckej obci. Po výklade o dávných majiteľoch z rodu Pálfiovcov a histórii okolia kaštieľa dodajú: „A potom tu boli nejakí spisovatelia,“ prípadne „boli tu spisovatelia, ale vlastne sa tu nič poriadne nenapísalo“.

Spisovatelia mali kaštieľ od ministerstva kultúry prenajatý šesť desaťročí, takže je to kus nedávnej histórie. Ak o tom vedie Červeného Kameňa nevie alebo sa neobťažuje informovať sprievodcov, je to na inštitúciu, ktorá spravuje kultúrne pamiatky, skutočne pozoruhodné! Kaštieľ slúžil nielen spisovateľom, ale aj prekladateľom, hercom, scenáristom, režisérom, novinárom, filmárom a akademickej obci. Umeľci sa stali prívieskom múzea. Dejiny pôsobenia širokej kultúrnej obce sa vo výklade tzv. lektorov stali len akousi epizódou.

Podľa Otakara Kořínka, predsedu Rady LF, súvislosti sú širšie. Predtým aj potom, čo sa Litfond musel vzdať správy DSS Budmeric, musel obhajovať aj vlastnú existenciu: „Literárny fond bol stabilizovaný, iba hŕstke ľudí, ktorým hovorím nomenklatúrni demokrati, lebo pre nich sa začali dejiny až novembrom 1989, bol sofou v očiach. Vraj je to prežitok socializmu, dvojpercentný odvod z honorárov je akési dodatočné zdanenie umelcov, má sa to premeniť na nadáciu ako v zahraničí a podobne. Na vysvetlenie – organizácie tohto druhu existovali aj za prvej CSR, ba dokonca v carskom Rusku, takže to nie je prežitok socializmu. Dvojpercentný odvod nemôže byť daňou, čo Litfodu potvrdil aj oficiálny súdnoznalecký posudok, ktorý sme si dali vypracovať. Použitie prostriedkov z dane totiž nie je adresné, kým tieto príspevky sa opäť vracajú tvorcom. Áno, v zahraničí sú na tieto ciele nadácie – poznám to z vlastnej skúsenosti – lenže tam najprv existujú financie určené pre umelcov a na ich využitie sa vytvorí nadácia a potom sa chodí s natrčenou dľaňou, kto nám niečo dá.“ A ešte jeden paradox – viacerí z tých, čo najzúrivejšie útočili proti Litfodu, radi brali z neho podpory na tvorbu...

(rkh)

Literát Otakar KOŘÍNEK nedávno oslávil jubileum – sedemdesiatku Šťastný, kto na šťastie nemusí myslieť

Zhovárať sa Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: autor

Napísal päť pôvodných kníh, ktorých záber je od rozsiahlej eseje cez beletrizované cestopisy po literatúru faktu. Popritom preložil takmer dvesto literárnych diel z anglosaskej literatúry. V súčasnosti je aj predseda Rady Literárneho fondu.

• **Nedávno ste sa zúčastnili na Kongrese slovenských spisovateľov v Trenčianskych Tepličiach, kde ste aj aktívne vystúpili. Čo vám toto fórum dalo?**

V každej dobe existuje množstvo protirečení, zrážajúcich sa do rôznych prúdov – spoločenských, politických, ekonomických aj kultúrnych. Je dobré, keď spisovatelia dajú verejne vedieť, aký na to majú názor – podobne ako to dali najavo pred desaťročiami na Kongrese spisovateľov v Trenčianskych Tepličiach v roku 1936. Ten náš „nový“ nedávny kongres naň v tomto zmysle nadviazal. Prišiel mnohých podnety, ktoré sa dajú uskutočniť, ak si ich vezme za svoje aj ministerstvo kultúry. Nerobím si veľmi ilúzie, že sa niečo zo dňa na deň zmení, najmä keď médiá kongres takmer ignorovali. RTVS ako verejnoprávna inštitúcia mu mala venovať pozornosť, no zrejme sú pre ňu dôležitejšie stupidnosti, ktoré pokladá za humor – aby som si vypožičal slová Stanislava Štepku: je to humor smerujúci od bránice dolu – a odušu sa na ňom smeje na pokyn réžie iba platený komparz.

• **Vyjadriť ste sa pred kongresom slovenských spisovateľov aj k situácii v oblasti umeleckého prekladu z cudzích jazykov do slovenčiny. Mohli by ste priblížiť, aká je v tejto oblasti situácia v širších súvislostiach?**

Potešilo ma, že kongres dal priestor aj umeleckému prekladu, lebo tým zdôraznil jeho nezastupiteľnú úlohu v kontexte celej slovenskej kultúry, a literatúry zvlášť. Umelecký preklad bol, je a stále bude organickou súčasťou slovenskej literatúry. Nadmieru dôležitý je v literatúrach málopočetných národov, okrem iného aj preto, že kvalitné preložené diela môžu byť podnetom pre domácich tvorcov.

Keď sa pýtate na súvislosti – zameram som sa na súčasné postavenie prekladateľov, ale v širšom kontexte sa to týka aj

Otakar KOŘÍNEK o podnetoch kongresu spisovateľov v Trenčianskych Tepličiach.

autorov pôvodnej literatúry. Najnovší autorský zákon totiž ešte viac zahnal v podstate všetkých týchto tvorcov do kúta. V zmluvách sa prestal uvádzať náklad, teda počet výtlačkov v jednom vydaní. Uzatvárajú sa na dlhé obdobia, počas ktorých má vydavateľstvo právo vydávať dielo za pôvodne stanovený honorár, existuje tzv. sublicencia, čo znamená, že vydavateľstvo dielom viac-menej voľne disponuje. Je toho oveľa viac a už vari aj dosť. Ten, kto dielo vytvorí, teda autor či prekladateľ, je ten, kto dá prácu vydavateľstvu, tlačiarňam aj distribúci. Pritom je v celom tom procese na samom konci – už aj tým, že jeho honorár predstavuje jednociferné percento z celkovej tržby za knihu. Máme tu už, pravdaže, aj nový fond – Fond pre kultúru – na podporu autorov. Prvé skú-

senosti z jeho fungovania sú však skôr negatívne ako pozitívne. Ved' o podporách neraz rozhodujú ľudia, ktorí v danej problematike nie sú doma. Štát dal od toho cez ministerstvo kultúry alibisticky ruky preč, čo je veľká chyba. Ďalej by sa už konečne žiadal aj zákon o knihe, podobne ako máme napríklad, vďaka bohu, zákon o Slovenskom národnom divadle. Kedy však a či vôbec bude prijatý, to si netrúfam predpovedať...

• **Viete si predstaviť, ktorých vašich diel a prác by sa zákon o knihe konkrétne týkal?**

Netvrdím že všetkých. Iste by som však trval na tom, že všetkých mojich pôvodných diel v slovenčine od filozofickej eseje Človek a Múza o Ludwigovi van Beethovenovi, beletrizovaného cestopisu Do Amalfi na kávu,

MEDZI NAMI

Prednedávnom sa vo verejnosti, ale najmä v médiách dopodrobna pretriasali dva údajné trestné činy. V jednom prípade bol obvinený mladý futbalový reprezentant za údajný prečin všeobecného ohrozenia pod vplyvom návykovej látky a v druhom prípade figuroval ešte neobvinený prominentný politik a poslanec parlamentu za prečin usmrtenia chodca následkom dopravnej nehody. Oba prípady sú zo štatistického hľadiska banálne, z ľudského hľadiska nešťastné, ale ako materiál pre bulvár vitané, veď išlo o známeho futbalistu a známeho politika.

Detaily poznáme: Vodiča terénneho mercedesu Vlada Weissu ml., reprezentačného kridelníka a hráča katarského klubu Al-Gharafa, zastavila v istú nedeľu v skorých ranných hodinách policajná hliadka za banálny dopravný priestupok a chcela ho podrobiť skúške na alkohol v krvi. Weiss odmietol a ocitol sa štandardne na dva dni v cele policajného zadržania. Daniel Lipšic sa po tragickej nehode podrobil dychovej skúške a po jej negatívnom výsledku a spísaní protokolu

odišiel domov, lebo smrť obeť dopravnej nehody nebola v tomto prípade štandardným dôvodom na zadržanie údajného páchatela.

Oboch známych aktérov známych prečinov zrejme čaká súd. V jednom prípade sa bude zaoberať otázkou mladického hazardu

Dva pohľady na dve nešťastia

Ludovít ŠTEVKO

pod vplyvom alkoholu, v druhom prípade otázkou hodnoty ľudského života. Medzi nami: doteraz nie je jasné, čo viac zaváži na váhach spravodlivosti. Mladý futbalista si časť svojej nerozvážnosti odtrpel noc a deň v policajnej cele a známy politik strávil noc a poldeň vo svojom domácom príbytku. Pravdaže, nevieme, aké bolo Weissovo a aké Lipšicovo prebudenie, vizuálne isté je len to, že Lipšic zvolal po prebudení rýchlotlačkovku, na ktorej s fiš-kálsky kamennou tvárou vyjadril ľútosť nad skutkom. Skúsený politik sa vie obhájiť sám a na rozdiel od

mladého futbalistu má dobré nervy a možno aj spánok. Za futbalistu prehovoril jeho advokát a traja svedkovia z desiatich pasažierov mercedesu, že Weiss auto nešoféroval. Možno však vážne pochybovať, či obstoja takáto právnická obrana kridelného útočníka zoči-voči zázpisnici policajnej autority.

dvoch reportážnych kníh, pri ktorých som čerpal zo svojho pôsobenia zahraničného spravodajcu v USA – Washington, sedem rokov v centre moci a Vtedy v Amerike, až po publikáciu Pozyvaci list 1968 o zákulisí tohto listu pred inváziou vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR. Zákon o knihe sa má týkať aj prekladateľov. Preložil som z americkej a anglickej literatúry autorov ako Hermann Melville, Mark Twain, Jack London, William Faulkner, Kurt Vonnegut, John Steinbeck, Vladimir Nabokov, George Bernard Shaw a mnohých iných.

• **V posledných rokoch ste sa pri prekladaní sústredili na Johna Steinbecka a Vladimira Nabokova. Prečo práve na týchto dvoch autorov?**

Základné diela svetovej literatúry si má každá generácia prekladať nanovo pre seba. Steinbeck ako autor ma vždy lákal. Preložil som dve jeho vrcholné diela – Na východ od raja a Hrozno hnevu, ale aj rozkošnú „štúdiu“, ak to možno tak nazvať, života bezdomovcov, ľudí na okraji – Na plechárni. No čo je dnes dôležité, našiel som aj ústretovo naladeného vydavateľa – Juraja Hegera zo Slovartu, ktorý zastáva názor, že tieto základné diela by mali byť stále na pulkoch kníhkupectiev, aj keď sú to pre vydavateľstvo tzv. dlhé peniaze. A Nabokov? Jeho úžasná drobnokresba a presnosť vyjadrovania – okrem iného. Žartom, ale nie tak celkom, hovorím, že týchto autorov prvého ranku stačí pri preklade len opisovať, tak presne sa vedia vyjadriť. Problém je už len nájsť to pravé slovo v slovenčine. A slovko na pobavenie – stretol som sa s názorom, a nie laickým, že moje preklady Steinbecka nie sú posunom vpred, lebo slovná zásoba je v nich taká bohatá, že mladá generácia tomu nerozumie... Takže hor sa do prekladania klasikov jazykom ulice!

• **Nedávno ste oslávil životné jubileum – sedemdesiatku. Ako vám slúži zdravie a ako vidíte sám seba v budúcom procese tvorby?**

Zdravie mi slúži, a ak niekedy trochu neslúži, tak si to nevšímam. Bernard Shaw kedysi povedal, že najšťastnejší je človek vtedy, keď má toľko práce, že nemá čas rozmýšľať, či je šťastný. Ja mám zatiaľ, chvalabohu, práce stále dosť.

a pre celoplošné médiá oslavovaným morálnym hrdinom tohto volebného obdobia, zatiaľ sa mladý futbalista zapísal do análov futbalu ako negatívny príklad športovca, ktorý nezvláda svoje správanie. Isté internetové médium o ňom napísalo: „Je to mladý arogantný chlapec, čo si myslí, že môže čokoľvek.“ Tým je povedané všetko. Nuž, divák, uvažuj a rozhodni!

Keď bol terajší exposlanec a predseda politickej strany Nova ministrom spravodlivosti, verejne označil podmienený trest pre herca Skrúcaného za podobný trestný čin pri autonehode (smrť 73-ročnej dôchodkyne) za neprimerane malý. Teraz bude sotva takto komentovať vlastnú nehodu, ktorou tiež zapríčinil smrť dôchodcu. Nemali by však rozhodovať médiá, politická stranickosť ani postavenie, ale nezávislý a spravodlivý súd.

MEDZI NAMI: Bolo by zaujímavé a možno aj správne, keby obidva prípady skončili až na stole sudcu Najvyššieho súdu SR, povedzme Štefana Harabina. Vzhľadom na politizáciu a medializáciu by si to zaslúžili aktéri oboch skutkov aj politickí exhibicionisti, aj verejnosť, aj médiá.

Európska únia potrebuje novú a silnú spoločnú poľnohospodársku politiku

Významné posolstvo z malej Modry do Bruselu

Text : Ivan BROŽÍK – Foto: Emil SEMANCO

Predsedníctvo Slovenskej republiky v Rade Európy bolo významnou príležitosťou, aby mohli zástupcovia krajín zoskupenia V4 ešte viac upriamiť pozornosť celej Európskej únii na alarmujúcu situáciu v agropotravinárstve vo východnej časti Európy. Urobili tak delegáti na úrovni agropotravinárskej samosprávy členských krajín Vyšehradskej skupiny v malokarpatskej Modre.

„Poľnohospodárska diplomacia“ konečne nabrala na európskej úrovni nielen na význame, ale aj na dynamike. Ešte začiatkom septembra sa ministri poľnohospodárstva členských krajín EÚ stretli vo francúzskom meste Chambord, aby počas neformálneho stretnutia prediskutovali budúcnosť spoločnej poľnohospodárskej politiky. Na ich rokovaniach zaznelo, že poľnohospodárska politika v Európe sa musí vrátiť k jednote. Táto politika musí byť bez výhrad a výnimiek spoločná. Ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Gabriela Matečná počas tamojšej diskusie vyhlásila: „Netreba zabúdať, že poľnohospodár sa stará aj o naše zdravie a participuje na krajinnotvorbe, čím poskytuje i verejnoprospešné služby. Je na nás, aby sme sa dohodli, aká bude orientácia spoločnej poľnohospodárskej politiky v budúcnosti. Je však preto potrebné, aby sme vedeli, čo máme splniť, aké ciele má poľnohospodárstvo a aké úlohy bude musieť plniť poľnohospodár. Spoločnú poľnohospodársku politiku považujem za veľmi účinný nástroj, ktorý môže byť vzorom pre ostatné odvetvia.“

■ NIE IBA PROKLAMÁCIE

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK) zorganizovala následne stretnutie zástupcov poľnohospodárskych komôr krajín V4 v Modre. Spoločne vyzvali Európsku komisiu na prijatie skutočných opatrení, ktoré budú viesť k stabilizácii v sektore rastlinných a živočíšnych

Aj chovy našich roľníkov potrebujú starostlivosť štátu a finančné injekcie.

komodít. Ani jedna krajina vyšehradského priestoru nemá sektor mlieka a bravčového mäsa stabilizovaný. Situácia chovateľov ošipovaných a dojnic je naďalej problematická aj napriek tomu, že došlo k miernym zmenám v oblasti nákupných cien. Počas prvého polroka 2016 aj naďalej mnohí chovatelia skončili s chovom dojnic. Zástupcovia komôr V4 navyše považujú poskytnutie podpory zo strany Európskej komisie na zníženie výroby mlieka za krok späť. Nie je to racionálne opatrenie a nerieši ani problémy zo strednodobého a z dlhodobého hľadiska. Takáto forma podpory vedie k zvyšovaniu nestability v sektore.

■ RAST ZÁVISLOSTI

Česká republika dováža vyše šesťdesiat percent potreby brav-

čového mäsa zo zahraničia. Podľa viceprezidenta Agrárnej komory ČR Václava Hlaváčka sa Česko stáva rozvojovým štátom závislým od dovozov. „Nikto z politikov si to neprípúšťa, lebo vidí okolo seba potravinami preplnené obchody. Do deväťdesiatych rokov vidiek produkoval 2,5 – 3,5-krát viac, ako sám potreboval, a dnes je závislý od toho, čo sa dovezie. Pokladám to za najväčší problém, ktorým sa treba zaoberať,“ varoval Václav Hlaváček. Maďarskí chovatelia ošipovaných len počas jedného roka znížili stavy prasnic o desať percent. Na Slovensku sa počas prvého polroka 2016 opätovne znížil počet prasnic. Štatistiky hovoria o dvetisícristo kusoch. „Ak sa národné vlády v jednotlivých krajinách nezobudia a nebudú vidieť pridanú hodnotu v produkcii živočíš-

nych komodít, tak politika západných štátov sa postupne bude naplňať a stále viac budú obsadzovať naše trhy svojimi produktmi,“ upozorňuje verejnú a najmä politikov podpredseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Alexander Pastorek.

■ NÁVRHY ŠTVORKY

Krajiny V4 navrhujú viaceré opatrenia. Chcú napríklad, aby Európska komisia prijala všetky potrebné kroky na odstránenie ruského embarga, čím by sa nanovo otvoril ruský trh pre európske poľnohospodárske výrobky. K ďalšiemu návrhu patrí aj podpora a povzbudenie vývozu zavedením vývozných náhrad na mliečne výrobky a bravčové mäso. Cieľom je aj vypracovanie spoločného regulačného rámca EÚ na boj proti nekalým obchodným praktikám v potravinovom reťazci.

Agrárne samosprávy krajín V4 rokovali v Modre aj o citlivej téme, akou sú dohody medzi Európskou úniou, USA a Kanadou. „Dlho sme rozprávali o medzinárodných dohodách CETA a TTIP. Zastávame tu stanovisko, že ak nebudeme mať v rukách podrobnú zmluvu CETA, tak navrhujeme, aby bolo poľnohospodárstvo a potravinárstvo vyňaté z tejto medzinárodnej dohody s Kanadou,“ povedal predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Milan Semančík počas tlačovej besedy po skončení dvojdňového rokovania v Modre. Zástupcovia poľskej, maďarskej, českej a slovenskej agrárnej samosprávy na ňom varovali aj pred trendom predaja pôdy cudzincom.

NA OKRAJ

Štátny podnik Lesy SR pripravil nové zásady a priority obchodnej politiky, ktoré majú zefektívniť obchodovanie s drevom. Po novom sa má skúmať rating obchodných partnerov, upraviť lehota platnosti zmlúv a zabezpečiť, aby odberateľom bol domáci spracovateľ dreva.

Kšefty s drevom

Mnoho stredných a menších pilárskych podnikov má totiž dlhodobu pre presadzovanie lobistických záujmov sťažený prístup k drevnej surovine. Tí, ktorí surovinu dostali za vysoké ceny, neboli potom na trhu konkurencieschopní. To nie je neodborné hodnotenie, situáciu takto vo vyhlásení opísal začiatkom leta Zväz spracovateľov dreva SR. Zväz dlhodobo upozorňoval na presadzovanie ekonomických záujmov a netransparentného predaja dreva na základe politického vplyvu.

Výsledkom je stav, že Slovensko, štvrtá najzaľosennejšia krajina Európy, dováža rezivo z okolitých štátov, domáci pilári sú bez práce a zatvárajú svoje spoločnosti, uvádza sa ďalej vo vyhlásení. Na druhej strane sa však drevo vyváža síce za hotovosť, ale bez možnosti spracovať ho s vyššou pridanou hodnotou v domácich kapacitách.

Cieľom nových zásad a priority obchodnej politiky Lesov SR je preto aj zvýšenie transparentnosti a efektívnosti obchodovania s drevom. Štátny podnik Lesy SR bude po novom skúmať rating obchodných partnerov a zmluvy bude uzatvárať na obdobie jeden až tri roky. Pre obchodných partnerov to znamená vyššiu stabilitu a plánovateľnosť v predaji dreva. Lesy SR, š. p., budú prihladať predovšetkým na dosiahnutie maximálnej ceny u finančne stabilného obchodného partnera. Cieľom podniku je zveľadovanie štátneho majetku a dosahovanie pozitívneho hospodárskeho výsledku podniku. Obchodná politika Lesov SR vychádza z programového vyhlásenia vlády, koncepcie rozvoja pôdohospodárstva a národného programu využitia potenciálu dreva na Slovensku.

Štátny podnik Lesy SR týmto opatrením tiež odstraňuje kritizovanú rôznorodosť dĺžky platnosti obchodných zmlúv. Niektorí obchodní partneri majú totiž zmluvy o odbere dreva na desať rokov, väčšina však má len štvrtročné a ročné zmluvy. Najkratšie zmluvy mali doteraz mali odberatelia dreva, kvôli čomu nemohli zmluvní partneri efektívne pracovať ani dlhodobo plánovať investície.

Štátny podnik Lesy SR, ktorého zriaďovateľom je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, v súčasnosti hospodári na výmere viac ako 893 tisíc hektárov, čo tvorí štyridsaťpäť percent lesného pôdneho fondu Slovenska. Z toho 76,7 percenta tvoria hospodárske lesy, 15,5 percenta ochranné lesy a 7,8 percenta účelové lesy. Najväčší podiel (šesťdesiatštyri percent) tvoria listnaté lesy. Podiel vývozu dreva sa minimalizuje a v ďalších rokoch sa neuvažuje so zvyšovaním podielu vývozu dreva. Podnik sa zameria na tuzemské dodávky.

Ján ČERNÝ

Každý mesiac pribudne novovyrobených peňazí za dvesto miliárd dolárov

Trezory a depozity centrálnych bánk nemajú dno

Róbert HÖLCZ – Ilustrácia: logo ECB

Päť svetových centrálnych bánk – americký FED, Bank of Japan, Bank of England, čínska centrálna banka a ECB – treba pokladať v menovej oblasti za inštalácie poslednej záchrany bankového sektora. Neštandardnými nástrojmi menovej politiky, ktorých spoločným znakom je nalievanie nepredstaviteľného množstva ničím a nikým nekrytých peňazí, sa v podstate gumujú bankové súvahy zaplienené dlžobami najmä z verejných štátnych rozpočtov, ale aj z nesplácaných úverov firiem a podľa všetkého aj z hypotekárnych úverov domácností.

Prasknutie realitnej bubliny na druhej strane Atlantiku zabrzdiло štandardný medzibankový kolobeh. Peňažné domy na vzniknutú situáciu reagovali predĺžením splatnosti refinančných úverov, poskytovaním likvidity bez obmedzenia, vykúpaním štátnych dlhopisov bez väčšieho účinku a takto by sme mohli pokračovať. Na riešenie nesolventnosti bankového sektora a neschopnosti štátov vyrovnať sa s dlhmi prišlo kvantitatívne uvoľňovanie – emisie nových peňazí. Celkový mesačný objem takto „vyrobených peňazí“ dosahuje neuveriteľných dvesto miliárd dolárov, čoho dôsledkom je zvyšovanie hodnoty aktív, a teda akcií, dlhopisov a nehnuteľností. Na druhej strane však treba povedať, že ich hodnota je devalvovaná nízkymi úrokmi, a čo nás najviac prekvapuje stagnujúcou infláciou s dosahom na tržby a zisky podnikov.

Americká centrálna banka počas tohto roku avizovala, že zvýši základnú úrokovú sadzbu v závislosti od najdôležitejšieho amerického ekonomického ukazovateľa, ktorým je počet vytvorených nových pracovných miest, ktorý však zatiaľ v tomto roku zaostáva za jej očakávaním.

■ ECB ROZDÁVA

Centrálna banka eurozóny kopíruje americkú menovú politiku, a tak zaplavuje bankový sektor nezmy-

selnými peniazmi, vykupuje štátne dlhopisy najviac zadlžených štátov eurozóny, čím prispieva k tomu, že ich vlády nie sú prinútené uskutočňovať doma štruktúrne zmeny domácej ekonomiky.

S menovou politikou ECB úzko súvisí aj londýnska medzibanková úroková sadzba Libor. Jej sadzba ovplyvňuje podmienky požičiavania si peňazí medzi bankami a s ňou sa zvykne na prospech najväčších bánk manipulovať. Druhá najväčšia európska banka Deutsche Bank nedávno za manipuláciu na svoj prospech zaplatila pokutu 2,5 miliardy dolára. Keďže aj v poslednom stresovom testovaní dopadla zle, pokladá sa dnes za jedného z najväčších rizikových partnerov globálneho bankového sektora.

Pravdou je, že bez spomínaných peňazí z ECB by táto banka musela skrachovať s následným dosahom nielen na ostatné nemecké, ale aj

francúzske banky. Keďže sa Deutsche Bank pokladá za „too big to fail“ (príliš veľká), nemôže si nielen ECB, ale ani nemeckí a francúzski politici dovoliť, aby padla na kolena.

Pri hľadaní príčin, prečo sa dostala do problémov, sa okrem iného spomínajú nízke úroky, ktoré neprinášajú úrokové výnosy, a tiež nezaujímajú investičné poradenstvo, z ktorého mala najväčší príjem. A tak budeme zvedaví, ako bude banka reagovať na aktiváciu článku 50 Lisabonskej zmluvy o vystúpení z EÚ britskou vládou, keďže má významné zastúpenie v londýnskom bankovom City.

■ SLEPÉ PATRÓNY

Rozdávačská politika ECB síce priniesla stabilitu bankovému sektoru, no hospodársky rast a inflácia v eurozóne sú stále nižšie ako v EÚ. Pritom vôbec nepochopila, že kvantitatívne uvoľňovanie bude mať iné dôsledky na európskom trhu „ako na druhej strane Atlantiku. Americké spoločnosti si svoje finančné krytie zabezpečujú vydávaním vlastných podnikových dlhopisov, o ktoré je medzi investormi, ale aj americkými domácnosťami eminentný záujem. Európske podniky si svoje finančné krytie zabezpečujú takmer z deväťdesiatich percent úvermi z komerčných bánk, a keďže ich čerpajú pri nízkych

úrokoch čoraz menej, nemôže mať kvantitatívne uvoľňovanie ECB aj na prospech európskych komerčných bánk očakávaný efekt.

Nulové úroky sú v bankovej praxi akoby slepé patróny. Centrálna banka s nulovými úrokovými sadzbami stratila v rámci menovej politiky svoj najdôležitejší muničný nástroj a skôr sa tak stala nepriamym finančným deficitným verejných rozpočtov. Preto treba hľadať aj odpoveď na otázku, aký je rozdiel medzi jej menovou politikou a fiškálnou politikou vlády? Posmešne sa navrhuje namiesto doterajšieho spôsobu nalievania peňazí komerčným bankám ich „rozhadzovanie“ alebo pripisovanie každému, kto je platiteľom sociálneho poistenia. Zatiaľ sa o zmene základnej úrokovej sadzby ECB smerom hore nehovorí, a tak naši dôchodcovia nemôžu okrem riadneho dôchodku či vianočného príspevku počítať s ďalším výnosom zo svojich celoživotných úspor. Na zmenu sadzby sa však ináč pozerajú domácnosti s hypotekárnymi úvermi, ktoré za nízke úroky nakúpili dnes veľmi drahé nehnuteľnosti. Každá zmena sadzby ECB sa určite premietne do vyššej úrokovej sadzby za poskytnuté hypotekárne úvery po skončení trojročnej fixácie, čo dnes znepokojuje aj Národnú banku Slovenska, ktorá sprisňuje podmienky poskytovania hypotekárnych úverov.

Vladimír MEČIAR po dlhých šiestich rokoch mlčania exkluzívne pre Slovenské národné noviny

Proces k samostatnosti bol najúspešnejší v strednej Európe

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: archív SNN

Od roku 1991 do roku 2013 stál Vladimír Mečiar na čele HZDS, ktoré zohralo hlavnú úlohu v emancipačnom procese Slovákov k štátnej samostatnosti. Verejnosť dodnes nepozná všetky okolnosti, ktoré vznik štátu sprevádzali. Keď sa kládli základy nového štátu, spoločnosť prechádzala masívnymi, politicko-hospodárskymi zmenami. Bolo to dramatické obdobie. Nijaký novodobý politik neurobil pre Slovensko viac. Vari preto mu médiá a sokovia z politiky nevedia prísť na meno a na jeho diskreditáciu vytvorili pojem mečiarizmus. HZDS štyrikrát vyhralo parlamentné voľby, Mečiar bol trikrát predsedom vlády. Po vyše šesťročnej odmlke poskytol rozhovor našim novinám.

• Boli ste na začiatku budovania Slovenskej republiky. V čase jej vzniku nebolo politika, ktorý by sa bol odhodlal uplatniť sebaurčovací právo národa na samostatnosť. Vy ste sa toho nezľakli, dovedli ste tento proces do úspešného konca, a predsa vás politici odmietajú. Ako to vnímate?

Ešte v období federácie sa uskutočnilo trojstretnutie, pričom zo strany EÚ došlo k uznaniu Slovenska skôr, než sa stalo štátom – s podmienkou, že rozdelenie prebehne pokojne – a že sa bude k obidvom štátom správať rovnako, nikto nebude favorizovaný. Táto dohoda bola EÚ dlhý čas rešpektovaná. Z hľadiska uznania ostatnými štátmi neboli nijaké problémy, dá sa povedať, že proces pokračoval automaticky. Vyskytla sa medzinárodná zápletká, keď nás obvinili z odpočúvania konzulátu USA. No išlo o provokáciu federálnych zložiek, ktoré konzulát odpočúvali. Ale boli aj takí, ktorí nechceli samostatné Slovensko, a ako povedal terajší šéf poradcov aktuálneho prezidenta, že len zahryznúť do českého zadku môžeme v Európe niečo znamenať. A tí zadkohryzáči dodnes tvrdia, že to bola izolácia, a nie realizovanie sebaurčovacieho práva a svetové uznanie.

• Táto skupina ľudí však evidentne i dnes podnecuje proces smerujúci k oslabeniu štátu a politikom akoby to ani neprekážalo.

Tá istá vzorka ľudí už vyše dvadsať rokov dostáva priestor v médiách, aby šírla lži. Toho sa Slovensko nevie zbaviť. Pokiaľ ide o súčasnosť, je tu niekoľko sklamaní aj vytriezvení. Pri vstupe do EÚ sme čakali, že v silnom boji ázijských a amerických hráčov vznikne tretí subjekt. Nevznikol. Vzniklo združenie, ktoré je nielen poslušné, ale priam panáčkuje pred Spojenými štátmi. Nenaplnil sa ani cieľ, že EÚ bude Európou štátov. Dnes sú štáty Únie politicky aj v zákonodarnéj rovine, na základe etatického procesu rozhodovania podriadené administratívne centru. Lebo zákony prijaté v EÚ neplatia pre štáty, ale platia pre všetky inštitúcie EÚ. A keď sa spor štátu dostane na európsku úroveň, tak sa rozhoduje podľa zákonov Únie, nie podľa zákonov štátu. A to vytvára chaos. V Únii jestvuje veľa nerovnosti vo vytváraní trhového prostredia. A bezpečnosť zostala závislá od amerických základní v Európe. Aj Europol (európsku políciu) riadia Američania.

• Čo považujete za najväčší problém súčasnej slovenskej spoločnosti?

Základný problém dnešnej doby je v katastrofálnom hospodárení s ľudskými zdrojmi. Vláda sa chváli percentom nezamestnaných, ale to sú len tí, čo sú evidovaní na štatistických úradoch. Vláda uznáva, že tristo- až štyristotisíc ľudí máme zamestnaných v zahraničí. To znamená, že nezamestnaných, ktorí nemajú na Slovensku prácu a sú v produktívnom veku, máme minimálne sedemstotisíc. Aké to má dôsledky, keď toľko ľudí Slovensko nevie uživiť, dať im prácu? Náklady má štát aj rodiny s deťmi. Tým, že vzdelaní ľudia odídu do zahraničia, sú tieto náklady v ekonomickom slova zmysle stratené. Financujeme prípravu pracovnej sily

Vladimír MEČIAR vždy úzko spolupracoval s cirkvami.

pre iné štáty. To je prvá obrovská strata. Druhá vzniká tým, že odchádzajú ľudia v mladistvom veku. Prirodzené väzby vznikajú inde a inak. Slovensko sa dostáva z krajiny, ktorá mala ešte v roku 1998 vysoko pozitívne ukazovatele v raste populácie, do stavu, že nemáme zabezpečenú reprodukciu. V dôsledku vystáhovateľstva a zmeny štruktúry obyvateľstva. Dzurinda kedysi hlásal, že všetci budú môcť ísť do západnej Európy, ale nepovedal, že budú musieť. Kopa ľudí nevidí inú perspektívu ako odchod odtiaľto. A o tomto slovenskí politici rozprávajú nechcú. Lebo všetci po roku 1998 vrátane terajšej vlády by museli priznať zlyhávanie v zásadnej otázke zachovania národa, jeho bezpečnosti a vývoja. Zobrali Slovensku perspektívu.

• Keď sa obzrieme späť, zmene režimu predchádzala studená vojna. Vyžiadala si obrovské finančné prostriedky najmä od Spojených štátov a iste nie na to, aby sme sa my mali dobre. Nebolo cieľom zmeny mocenské a ekonomické ovládnutie východnej Európy? Ako sme tomu mohli zabrániť?

Studená vojna tu je. A len slepý a hluchý ju nevidí. Prejavuje sa vo forme sankcií, premiestňovania vojsk bližšie k ruským hraniciam. Pritom bola dohoda, že v strednej Európe nebude nič. Že budeme v politických zložkách NATO. Nie, že tu budú rozmiestňované základne, vojská. Ako sme bezpeční? Zo zdrojov, ktoré som mal k dispozícii, bolo jasné, že sa predpokladalo, ak by išla vojna z Východu na Západ, tak sa v Česko-Slovensku vytvorí priehrada z atómových zbraní. Výbuchmi niekoľkých atómových bômb sa vytvorí zamorené pásmo, ktoré sťaží postup jednotiek. Dokonca rátať sa aj s výbuchom nad Prahou vo výške tristo metrov. A že my akosi nebudeme môcť prejsť a Rusi svojimi raketovými zložkami zabránia raketovému útoku zo Západu. Dnes je to ako? Svoje zbrane sem ťahajú Američania, aby zabránili Rusom strieľať na tie isté ciele z ich strany. Čiže aj v jednom, aj v druhom prípade sme objektom manipulácií mocností, s ohrozením vlastných životov a životov ďalších pokolení. Kto toto chcel? Nikto z nás. Prísľub bol iný. Preto Slovensko v roku 1993 uvažovalo o neutralite a predložili sme ju ako politický program, aby sa k nemu vyjadrili. Spojené štáty aj Rusko.

• O tom sa nevie. Ako reagovali obidve strany?

Ani jedna, ani druhá strana nechcela garantovať našu neutralitu. Pokiaľ ide o víťazstvo Západu nad Východom, nevidím to tak. Východ sa rozpadol pre svoje vlastné chyby. Dokonca Západ ani nepredpokladal, že sa to môže stať. Ale keď k tomu došlo, začali koristiť z toho, že na Východe sa rozpadli trhy, výmenné obchody, rozpadol sa nielen politický, ale aj hospodársky systém a v tej situácii sme vlastne boli na predaj. Potrebovali sme niekde vyvážať, veď sme vyrábali vyše osemdesiat percent pre východný blok, od ktorého sme to otočili na Západ. Potrebovali sme obchodovať tam, kde boli platby. Veď napríklad s Rusmi sme obchodovali skoro na barterovom základe. V obchodoch v Rusku sme boli najlepší z východných štátov. Lebo sme riešili otázky obchodu, hoci každý nás podozrieval z politiky. Po jednej návšteve Moskvy prišiel za mnou britský minister zahraničných vecí a žiadal ma, aby som ho informoval o rozhovore s ruským premiérom. Druhý raz, keď sme dohodli obchod za ropu, ma komisár pre obchod varoval, že ešte jeden krok k Rusku a zabudnite, že EÚ existuje.

• A nasledovali demarše...

Demarše neboli len špecifickou záležitosťou, to bola forma komunikácie nadriadeného orgánu s podriadenými. Lebo zásada bola, nie vy vstupujete, my vás prijímame. Pokiaľ išlo o vlastný prijímací proces, v našom období sme plnili kritériá v troch oblastiach: politickej, ekonomickej a právnej. V ekonomickej a právnej si dovolím povedať, že sme boli prví z uchádzajúcich sa krajín. Ale v otázke politickej sa vnútropolitický zápas (antimečiarizmus) preniesol aj do zahraničia. Všetky opozičné strany i prezident štátu trvali na tom, najprv vyriešte Mečiaru a potom budeme riešiť vstup do EÚ. To bola ultimatívna požiadavka všetkých opozičných strán i prezidenta. Ich kontakty prebiehali väčšinou v Prahe. Ale aj cez iné štáty. Napríklad málokto na Slovensku vie, že za pádom vlády v roku 1994 bola dohoda Kováč – Havel. Kováč požiadala Havla o pomoc a on mu ju prisľúbil. V Prahe rozdeľoval úlohy českým štátnym orgánom, aby sa zvrhla vláda na Slovensku. O tejto situácii ma prišiel informovať vtedajší predseda českej vlády Václav Klaus. Takže keď sa teraz tvária, že bohviečo to bolo, tak to bola obrovská obyčajná korupcia vrátane poslancov za HZDS. Financie

na kúpu poslancov išli cez Budapešť, o čom slovenská spravodajská služba vedela a zamlčala to. Takže bola spoluúčastná na pokuse o štátny prevrat. Veď aj v roku 1998 išlo o niečo podobné. To neboli demokratické, ale zmanipulované voľby. Nedávno som počul, ako ma v médiách odsudzovali, že som hovoril o Sorosových peniazoch. Nie ja, ale Soros na Slovensku v Bratislave na univerzite povedal: do politickej zmeny na Slovensku som investoval dvadsať miliónov dolárov. A jeho dve tunajšie spoločnosti boli potom poverené kvázi dozorom nad privatizáciou. Peniaze sa predsa musia vrátiť, tie sa nepožičiavajú.

• Súčasná politická reprezentácia stojí pred veľkým problémom, ako odolať vnucovaniu myšlienky multikulturalizmu, čo je, zdá sa, dobre organizované.

Multikulturalizmus je rovnaká hlúposť, akou bola sovietska kultúra či sovietsky národ. Dejiny nás presviedčajú o tom, že to nevychádza, tak rešpektujeme fakty. Moja vláda v roku 1993 bola vo veľmi ťažkej situácii. Pretože sme mali iný postoj k Palestíne ako Praha. Navštívili nás všetci veľvyslanci štátov OPEC-u a sľúbili veľkú úverovú pomoc pre Slovensko, ale museli sme urobiť prvý krok – postaviť mešitu v Bratislave.

• Už vtedy?

Už v januári – februári 1993. A ako vidíte, mešita v Bratislave nestojí. Pomoc sme, pravda, nedostali. Alebo prišla k nám delegácia z Hongkongu, sprevádzaná pastorm slovenského pôvodu z USA. Bohatí Hongkončania mali záujem o naše štátne občianstvo, za ktoré hodlali zaplatiť a priniesť investície. Ponuka bola veľkorysá. Dal som diplomatickými kanálmi zistiť, kde táto komunita žije a ako. Dostal som odpoveď z Kanady, že vytvárajú komunity, neprispôsobujú sa, ale sa izolujú. No kde na Slovensku takú komunitu umiestnite? Proces splyvania kultúr je zložitý, vždy to býva po nejakých katastrofách, vojnách. Ale treba si byť vedomý, že tento ťah chudobných k bohatým bude existovať dlhodobo ako nástroj sociálnej politiky. A keď tak veľa rýpeme do Ruska, mali by sme ďakovať Bohu, že sa nezačali hýbať Číňania a Indovia.

• Sociálny systém ohrozuje trend klesajúcej pôrodnosti. Aké riešenie vidíte v tomto smere?

Pôrodnosť je výsledkom mnohých faktorov. Mal som príjemný rozhovor v dievčenskej triede na strednej škole v Považskej Bystrici. Dovtedy, kým sme neprišli na otázku materstva. Absolútne odmietali predstavu, že by mali niekedy rodiť deti. To znamená, že sa tu udomáčuje hodnotový systém, aký nebol Slovákom vlastný. Model – postav dom, zasaď strom, urob syna, je preč. V podstate sa nadhodnocujú sociálno-ekonomické aspekty nad ľudským životom. To nie je otázka používania antikoncepcných prostriedkov, to je otázka stimulovania rodinných programov. Ak Slováci prijímajú väčšie emigračné vlny zvonku a doma majú populačne silnú rómsku menšinu, kde zostane priestor pre Slovákov? Moja vláda bola schopná aj v čase ekonomického úpadku ponúkať prostriedky na ozdravenie rodín, zvyšovanie pôrodnosti a zamestnanie ženám, ktoré rodili. Robili sme množstvo sociálnych programov. Prečo to teraz nejde? Prečo sa robia pseudosociálne programy a nejde sa po podstate?

• Lebo dnes takmer všetky mimovládky podporujú kultúru smrti. Dokonca aj Slovenské národné stredisko pre ľudské

práva vydáva správy, v ktorých bojuje proti prolife organizáciám. To je šialenstvo...

Do toho nás niekto tlačí. Treba si odpovedať na otázku, kto platí tieto mimovládky, ktoré presadzujú neprirodzené, nenormálne veci. Dodnes je čitateľná niť filozofie nadradených a podriadených národov. To bola teória fašistov a do istej miery v praxi jestvuje dodnes. To treba rezolútne odmietnuť, aby bola zachovaná filozofia života. Lebo filozofia smrti je filozofiou vojny. Ak tá prevládne, ľudstvo spácha samovraždu. To je čo za filozofiu?

• A vidíte v dnešnom politickom spektre silu, ktorá by mohla tomu zabrániť?

Nevidím v tomto politickom spektre silu, ktorá by o tom dokázala takto rozprávať.

• Majú súčasné politické strany perspektívu prežitia?

Nie všetko, čo sa na Slovensku volá politická strana, aj ňou je. Po ostatných parlamentných voľbách najmenej štyri strany stranami nie sú. Aká je úloha politických strán? Majú zabezpečovať komunikáciu medzi štátnymi orgánmi a občanmi. Obojstrannú. To je ich základná úloha. To znamená, že majú mať kontrolné mechanizmy, vlastných členov, majú prijímať ľudí podľa istých hodnôt a majú ústavou priznané právo navrhovať poslancov do Národnej rady SR. Majú mať aj územnú pôsobnosť. Pri kreovaní zákona o stranách som dokonca uvažoval aj o krajských stranách, aby nemohla byť za stranu považovaná taká, ktorá by nemala pôsobnosť najmenej na polovicu územia štátu a nemala by aspoň tisíc členov. A čo sa stalo dnes? Sieť bola iba nejaká značka, produkt niečoho, čo sa rozpadlo pár týždňov po voľbách. OLaNO so štyrmi ľuďmi je politická strana? Matovič ohlupuje ľudí a vyhýba sa vnútorným i vonkajším kontrolným mechanizmom. On potrebuje zahlcovať médiá, aby udržal seba ako značku, lebo značka je on. Strana neexistuje. Je SaS stranou? Sulík má pár desiatok členov, ktorých sám prijal ako výberovú skupinu. A keď sa mu nehodí, tak ich vyhazuje. Chcel byť predsedom vlády na Slovensku, ale keď mu to nevychádzalo, išiel za lepšie peniaze do Európskeho parlamentu. V podstate je programovo jednotvárný, monotematický, vyčerpaný. Nemá ho kto kontrolovať zvnútra, zvonku, nie je hodnotovo jednoznačný. Kričí, že je liberál, ale keď ho počúvate, tak je to diktátor. Sme rodina, ktorá si zakladá na publicite, súvisiacej skôr s pohľavnými než politickými aktivitami svojho predsedu, je strana? Čiže to sú skupiny ľudí siahajúce po politickej moci v štáte, ktoré spôsobili degeneráciu vedomia ľudí do tej miery, že to nevnímajú. A ešte si ich vyberú a zverujú im svoje životy, budúcnosť, svoje deti. A to je strašná bieda.

• Zákony to však umožňujú.

Terajšie vládne strany majú možnosť urobiť nápravu. Súčasný volebný systém všetci kritizovali ako produkt mečiarizmu, ale držia sa ho. Tak ten Mečiar, ktorý vymyslel a napísal volebný zákon, teraz hovorí, zrušte ho a prejdite na jednomandátové volebné obvody. To je východisko, lebo každý poslanec bude podriadený svojim voličom. A choďte ešte ďalej. Ak poslanec zmení stranu, za ktorú kandidoval, stráca mandát, za ktorý kandidoval, sa vypíšu nové voľby a on znova môže kandidovať. V Nemecku si CDU a CSU navzájom kradli poslancov. Dnes je tam zásada: nikdy viac. Ak chce niekto prestúpiť, tak iba ako obyčajný člen v novej strane. A to je princíp, ktorý je v Nemecku rešpektovaný. Treba ho zaviesť aj na Slovensku.

Zámorskí mierotvorcovia vinia z hrôz v Sýrii ruský militarizmus Pandorina skrinka nekončiaceho konfliktu

Ludovít ŠTEVKO – Foto: internet

Počas dohodnutého príméria 17. 9. 2016 napadli americké lietadlá jednotky sýrskej armády v oblasti Deir al-Zour. Nález trvajúci zhruba päťdesiat minút si vyžiadal desiatky obetí a vyše stovky zranených. Američania označili tento útok za omyl, ale fakty, ktoré predchádzali udalosti, svedčia o tom, že išlo o zámerné bombardovanie s cieľom oslabiť sýrsku armádu a posilniť radikálov bojujúcich proti Bašárovi Asadovi.

Útok nebol náhodný a nešlo o omyl. Krátko po uzavretí príméria nad oblasťou, o ktorej bolo všeobecne známe, že sa v nej zdržujú sýrski vojaci, lietali prieskumné lietadlá, čo naznačovalo, že sa chystá nálet. Druhým podozrivým faktom bol útok Islamského štátu na pozície sýrskej armády a na obytné štvrte päťdesiat minút po začiatku bombardovania. Zahynulo mnoho civilistov, žien aj detí. Nešlo náhodou o koordinovaný postup Američanov s teroristami?

■ ZVLÁŠTNE NÁHODY

Druhou nepríjemnou kapitolou v sýrskom konflikte bolo zničenie humanitárneho konvoja OSN pri Aleppe, okolo ktorého je doteraz mnoho nejasností. Americký, britský a francúzsky establishet aj západná mediálna sféra tvrdia, že pôvodcami zločinného útoku na konvoj sú sýrske alebo ruské bombardéry. Zvláštne na tomto tvrdení je, že humanitárne konvoje doteraz prechádzali bez problémov územím ovládaným Damaskom. Natíska sa otázka, aký je logický dôvod na vyslovenie záveru, že práve tento konvoj zbombardovala sýrska či ruská armáda. Aký dôvod na tento zločinný akt by mohli mať Rusi alebo Asad?

Český politológ Oskar Krejčí, ktorého postrehy Európa dobre pozná, hovorí: „Keby som bol prívržencom konšpiračných teórií, povedal by som, že o osude spomínaného humanitárneho konvoja bolo rozhodnuté v okamihu, keď Spojené štáty so svojimi spojencami vybombardovali pozície sýrskych vládných jednotiek v blízkosti letiska Deir al-Zour. Bolo treba odtrhnúť mediálnu pozornosť od tejto tragédie.“ Zdá sa, že celá protiruská kampaň

Bojovník Džaiš al-Fatah. Za maskou ťažko poznať, či nie je Európan...

v súvislosti s útokom na humanitárny konvoj bola dopredu pripravená mediálna kačica, pre ktorú neúspešne zasadala aj Bezpečnostná rada OSN. Na margo všetkých krvavých ťahaníc o Sýriu treba poznamenať, že Rusko je jediná veľmoc, ktorá je v tejto krajine legálne, pretože ju pozvala legálna vláda, kým iné mocnosti sú tam „na pozvanie“ nelegálnych militantných skupín a teroristov tzv. Islamského štátu. Rusko je zároveň jediná mocnosť zasadzujúca islamistom efektívne údery – a zrejme to niekomu prekáža, ako o tom svedčí antiruská kampaň pre sýrsko-ruské zásahy v Aleppe, vraj proti umiernennej opozícii. Pritom je sotva dvadsať percent

územia tohto mesta v rukách sunitských teroristov Džaiš al-Fatah a tzv. umiernená opozícia tu prakticky nejestvuje. Bublina o nehumánnej ruskej ofenzíve v oblasti je dokladom toho, že isté sily sú posadnuté myšlienkou likvidácie prezidenta Asada, ktorý je pri presadzovaní rôznych záujmov strán zúčastnených na konflikte väčšou prekážkou ako samotný Islamský štát.

■ POMOC NAOKO

Nositeľ Pulitzerovej ceny investigatívny novinár Seymour Hersh, považovaný za „svojhlavé dieťa“ americkej žurnalistiky, odhalil dvojtvárnu politiku USA v sýrskom konflikte a úlohu CIA pri organizovaní

a výcviku radikálnych bojovníkov nasadených proti sýrskym vládnym jednotkám. Mimochodom, Hersh v minulosti pomohol odhaliť masaker americkej armády v My Lai vo Vietname a bol autorom reportáží o mučení väzňov v Abú Grajb. Dnes toto „svojhlavé dieťa“ píše, že vojna je prestížnou záležitosťou Spojených štátov a aktivity Washingtonu v Sýrii nemajú oporu v medzinárodnom práve.

Sýria bola do vypuknutia vojny stabilný sekulárny štát s najvyšším stupňom demokracie v arabskom svete a so solídnym sociálnym programom, čo sa napríklad nedá porovnať s absolutistickou monarchiou v Saudskej Arábii, v ktorej je porušovanie ľudských práv na dennom poriadku a ktorá je napriek tomu dôležitým spojencom USA. Dnes je v Sýrii otvorená Pandorina skrinka nestability možno globálnych rozmerov.

■ NIČ NOVÉ

Na Strednom východe ide o veľmocenskú hru starú sto rokov, keď si vtedajšie veľmoci Francúzska a Veľká Británia podľa tzv. Sykes-Picotovej hanebnej dohody rozdelili medzi sebou celý Stredný východ od brehov Stredozemného mora až po iracký Kirkúk. Terajšie imperiálne delenie strategických pieskov v tejto časti sveta je ešte krvavejšie a zložitejšie, lebo aj uchádzačov o ovládnutie priestoru medzi Stredozemným morom a Irakom je oveľa viac. Jazyčkom na váhach v tomto desivom konflikte sú Rusi, tradičný spojenc Sýrie, ktorí razantne vstúpili do hry až po tom, čo sa na stredovýchodnej scéne objavil nový, neobyčajne barbarský fenomén tzv. Islamský štát.

Začiatkom riešenia nezmyselných konfliktov v Sýrii môže byť len zastavenie prísunu teroristov a zbrani cez Turecko, Katar a Saudskú Arábiu, následne definitívna porážka IS a napokon nastolenie trvalého príméria v regióne v spojení s demokratickými voľbami v Damasku, ako navrhuje Asad. Ale takéto riešenie je zatiaľ v nedohľadne a rozparcelovaná Sýria už nebude existovať v predvojnových hraniciach.

BESEDNICA

Články Dušana D. Kerného málokedy chýbajú na stránkach SNN, patrí k ich najplodnejším autorom. S jeho textami sa však vari najčastejšie stretávam v internetových novinách Slovo a Slovenský rozhľad, ktoré vydáva Únia slovenských novinárov. Pôsobí v nej ako výkonný podpredseda. Považujem ho za skúseného a ostrielaneho žurnalistu, ktorý sa nebojí vystupovať so svojimi názormi na verejnosti aj v takých prípadoch, keď vie, že niektoré z nich vyvolajú pobúrenie v radoch súčasných moralistov. Myslím si, že aj jeho článok Prečo sa sporíme o kongres v 36. čísle SNN nenájde u každého pochopenie. Najmä nie tie pasáže, kde uznanlivo spomína I. Erenburga. Predsa to len bol človek spojený s bývalým sovietskym režimom v Rusku a hovoriť uznanlivo o takých osobnostiach nie je u nás teraz žiaduce. Ak by natrafil na dakujú jeho bustu výtvarník Peter Kamus, obalil by ju do toaletného papiera, navliekol na ňu starý otrhaný sveter alebo by ho ponatieral červenou farbou. Tak ako to urobil v prípade Novomeského. Povráva sa, že chodí po Slovensku a v jeho výbave nikdy takýto arzenál nechýba,

vždy ho má pri sebe, tak ako má každý turista pri sebe mapu a nápoje.

Redaktor D. D. Kerný sa vo svojom príspevku zmienil aj o viaczväzkových Erenburgových

sa školské, podnikové i verejné knižnice, zošrotovával sa dokonca i Tolstoj, Dostojevskij, Pasternak ... a, samozrejme, aj Ilja Grigorievič. Bol to smutný pohľad na metráky knih, ktoré už nikto nechcel

stredoveku. Aj za Koniáša si ľudia mysleli, že ak len chytia do rúk zakázanú kacírsku knihu, aj cez jej hrubý obal sa nakazia jej obsahom. Chlapčeka v ten deň pred infikovaním „uchránila“ jeho matka...

Ako ma zasiahol závan stredoveku

Rudolf SLEZÁK

pamätiach, ktoré svojho času vyšli i v našich končinách. Tiež som mal možnosť si v nich zalistovať. Nekúpil som ich, nepožičal, ale natrafil som na ne – v Zberných surovinách. Ešte aj dnes si veľmi dobre spomínam, ako som prišiel k trom zväzkom, ktoré mali vyše tisícpäťsto strán. Zazvonil mi telefón a ozval sa priateľ: Niečo pre teba mám, zastav sa! Mal pre mňa nachystaný kompletný Tichý Don od Šolochova. Bolo to na začiatku deväťdesiateho roku a vtedy už bolo každému jasné, akou cestou sa bude uberať vývoj v našej krajine. Pocitili to aj v Zberných surovinách. Zrazu sa tam začali zväzovať metráky literatúry, najmä od ruských autorov, ale aj klasikov, ktorí boli pýchou svetovej literatúry. Nikto nechcel mať vtedy nič spoločné s Rusmi, likvidovali

– ľudia aj inštitúcie sa ich odušu zbavovali. Nebolo akosi vhodné, aby zostali na pôvodnom mieste v knižniciach.

V inkriminovaný deň prifrčala do Zberných surovin dodávka plne naložená knihami určenými do zberu papiera. Vystúpila elegantná dáma a jej manžel vykladal knihy na váhu. Okolo nich sa motal asi desaťročný chlapček a prehrňal sa v halde knih. Zrazu pribehol k matke a v rukách držal jeden diel z Erenburgových pamäti Ľudia, roky, život v peknom obale.

– Pozri mama, aj my sme mali doma túto knihu...

– Okamžite ju zahod, – rozkričali sa na neho jej namaľované ústa. – Ešte sa nainfikuješ tým, o čom sa v nej píše!

Akoby sa vtedy nad haldou vyradených knih prehnal vietor

Vždy, keď čítam alebo počúvam mnohých našich moralistov, ako filozofujú o tom, čo by mal dnešný človek čítať a čo je pre neho nevhodné, spomeniem si na Ostrov tučniakov, ktorý napísal Anatol France pred mnohými desaťročiami. Je v ňom zmienka o akomsi Tapírovi, ktorý mal na starosti triedenie knih a vyradoval také, čo mohli byť pre verejnosť nevhodné. Tak sa zažral do svojej práce, že ustavičným oňuchávaním kníh mu namiesto nosa narástol chobot. Tým potom oňuchával všetky písomnosti a pohodlne dočítal až do najvzdialenejších regálov a archivov. Odkazom tohto literáta pre dnešok a terajšie pomery je, že čitateľa by mal zaujímať najmä talent a príbeh, ktorý mu autor ponúka. Tak je to aj v prípade Erenburga.

JAZYK A DOROZUMIEVANIE SA

Novinové titulky ako avízo o prezentovanej informácii sa vyznačujú osobitým jazykovým štýlom, ktorého cieľom je jasne, stručne a na malej ploche podať maximum informácií. V novinárskej praxi sa rozlišujú tri skupiny novinových titulok: spravodajské, hodnotiace a beletristické. Každý typ sa vyznačuje osobitým jazykom a štýlom.

Jazyk a funkcia novinových titulok II.

Spravodajské titulky využívajú jazykovo-komunikačné prostriedky, ktoré jasne a stručne informujú o aktuálnych problematikách. Ich súčasťou sú najčastejšie mená osôb, číselné dáta a názvy miest. Pre hodnotiace titulky je charakteristická hodnotiacia lexika, prostredníctvom ktorej autor mediálneho komunikátu hodnotí rôzne aktuality a zaujíma k nim konkrétne stanoviská. Pre posledný typ titulok je príznačná výrazná expresívna lexika, v niektorých prípadoch až hyperbolizujúca. Mnohokrát sú súčasťou titulok aj rôzne slovné hračky, citáty, parafrázy výrokov významných osobností, nepriame obrazné pomenovania, napr. prirovnania, metafory, príležitostné expresívne slová, neologizmy, porekadlá, príslovia, postojové výrazy a iné. Jazykovo-komunikačné prostriedky sa používajú aj na priamu i nepriamu manipuláciu s verejnou mienkou, a to prostredníctvom nejasných, dvojsmyšlných informácií, údajov, priamej reči v titulkoch i aplikovaním interpunkčných znamienok, najčastejšie otáznika, ktorý sa podieľa na spochybňovaní výpovednej hodnoty prezentovaných informácií, a vykričníka, ktorým autori zvyšujú intenzitu sily vypovedaného slova alebo sa snažia nanútiť istý názor spoločnosti. V rámci medializácie súčasnej migračnej, resp. utečeneckej problematiky sme v novinových titulok zaznamenali vysokú frekvenciu výskytu napr. mien politických predstaviteľov. Medzi najviac skloňované mená radíme meno nemeckej kancelárky A. Merkelovej, maďarského premiéra V. Orbána i tureckého prezidenta T. Erdogana. Často sa vyskytujúce sú aj obrazné pomenovania, napr. konceptuálne metafory migračná vlna, utečenecká kríza; kolokvializmus kolínsky syndróm, priame i nepriame pomenovania, napr. hospodársky zázrak, európsky sen sa rozplynul a iné.

Výrazné zastúpenie v novinových titulok (i v texte článkov) má hodnotiacia a emocionálno-expresívna lexika a prezentovanie postojových výrazov. Ide o používanie jazykovo-komunikačných prostriedkov, ktoré majú presvedčujúci až manipulačný charakter a do povedomia recipientov sa dostávajú subjektívne názory a stanoviská autorov, príp. médií, ktorých činnosť je taktiež koordinovaná rôznymi mimojazykovými faktormi. Mediá pracujú s rozmanitou škálou výrazových prostriedkov, ktoré v čitateľoch vyvolávajú pozitívne alebo negatívne reakcie. Napríklad: Neustály strach a panika: Kresťanskí utečenci v nemeckých utečeneckých táboroch sú masovým terčom násilia, Expert: Kresťanskí utečenci sú moslimami veľmi často zavraždení, „Kolínsky syndróm“ mal naznačiť začiatok konca kresťanstva? (zdroj: hlavnespravy.sk), Merkelová a utečenci ako milenci z dovozu (zdroj: gumurinblog.pravda.sk).

Annamária GENČIOVÁ,
Katedra slovenského jazyka
a komunikácie FF UMB v Banskej
Bystrici

V pamätnej izbe na architekta môžete vstúpiť aj dovnútra Mohyly na Bradle Jurkovičov oblúk ponad hranicu aj čas

Text a foto: Igor VÁLEK

Luhačovice na moravskej strane a Brezová pod Bradlom na slovenskej sú symbolickým oblúkom spájajúcim významnú osobnosť architektúry aj národného života a diania v ňom. Moravské kúpele Luhačovice si u našich západných susedov dlhodobo udržiavajú pozíciu Slovámi najnavštevovanejších kúpeľov. Povedané aktuálne dlhodobou rečou čísel – ročne v nich strávia počas pobytov zhruba dve tisíce našich ľudí. Sú obľúbené aj vďaka neprehliadnuteľnej slovenskej stopke...

Slováci tvoria vyše polovicu zahraničných návštevníkov Luhačovíc, pred nami sú len Rakúšan! Do najväčších moravských kúpeľov nás láka ich geografická blízkosť (od hraničného prechodu Drietoma – Starý Hrozenkov ležia len dvadsaťpäť kilometrov), jedinečné minerálne vody (na čele trinástich prameňov so svetoznámu Vincentkou), kultúrne a spoločenské podujatia (už niekoľko rokov dni venované súčasnej slovenskej kultúre, predstavujúce jeden z vrcholov celého tamojšieho Kultúrneho leta) aj bohatá tradícia česko-slovenskej vzájomnosti. Bonusom je však ešte niečo výnimočné. Stavby jedného z najvýznamnejších slovenských architektov nie príliš dávnej minulosti Dušana Samuela Jurkoviča.

Ako nám povedal Ing. Jiří Dědek, MBA, výkonný riaditeľ Kúpeľov Luhačovice: „Kým dobré kúpeľné a wellness služby dnes nájdete už aj v iných kúpeľoch, ostatné lákadlá sú viac či menej doménou Luhačovíc. Každopádne majú nezameniteľný genius loci – ducha miesta.“

ARCHITEKTONICKÉ SKVOSTY

Prejdime sa, dajme tomu z centra popri kaviarňach a popod sviežu zeleň k onomu „duchovi“. K tomu, čo nestraší, ale naopak – láka. Pretože naozaj najväčším lákadlom celého mestečka s príjemnou kúpeľnou atmosférou – nielen pre Slovákov, pravdaže! – je súbor Jurkovičových stavieb. Skvostov charakteristickej kúpeľnej architektúry s priliehavými poetickými názvami, „kopírujúcimi“ secesné a ďalšie poetické krivky jednotlivých budov. Vila Chalúпка, Vila Jastrabie, Vodoliečebné kúpele, Riečne a snečné kúpele, Hudobný pavilón a, priam ako čerešnička na torte, impozantný Jurkovičov dom. Je potešiteľné, že Kúpele Luhačovice, poznajúc a ceniac si ich hodnotu, sa o tieto architektonické skvosty dobre starajú a udržiavajú tak Jurkovičov hmatateľný odkaz v takpovediac dobrej kondícii. (Mimochodom, v súčasnosti je hotelom so štyrmi hviezdami na „epolette“!) Nesporne najvýznamnejšou Jurkovičovou realizáciou v Luhačoviciach je už spomínaný po ňom pomenovaný dom situovaný do samotného srdca kúpeľného organizmu. Zdá sa, že tu aj povestný Rím ťahá za kratší koniec a hrá druhé husle, pretože všetky cesty a pieskové cestičky vedú k domu. Viditeľnému z diaľky, tak trochu akoby perníkovému (človek má skoro chuť zahryznúť si, dajme tomu, do drevených labutí pri vchodoch) a dýchajúcemu harmóniou tvarov a oku lahodiacou pestrosťou farieb.

Stavby Dušana Jurkoviča, vytvorené pre Luhačovice, zarážajú len v priebehu troch rokov!, spájajú motívy regionálnej karpatskej ľudovej tvorby s dekoratívnymi princípmi secesie. Treba si uvedomiť, že architektúra kúpeľov korešponduje aj s vrcholiacim emancipačným hnutím stredoeurópskych slovanských národov, usilujúcich o sebaidentifikáciu. Okrem iného aj prostredníctvom ľudovej kultúry predstavujúce hmatateľné korene spájajúce s generáciami predkov. Touto syntézou sa luhačovické kúpele skutočne líšia od dlhého radu významných európskych kúpeľov. Architektonický výraz týchto je totiž často doslova mdlý, viac či menej unifikovaný až únavne

Vstup do nápaditej expozície v Brezovej pod Bradlom.

kozmpolitný. Vychádzajúci z rímskej klasickej tradície, ktorá prestáva pôsobiť nápadito a funkčnosťou „zabíja“ potešenie z pohľadu aj pocitu.

SLOVANSKÉ POHNŮTKY

Pripomenúť treba aj skutočnosť, že príchod a pôsobenie Dušana Jurkoviča v Luhačoviciach súvisí s faktom, že začiatkom 20. storočia českí a slovenskí buditelia hľadali protipól Karlových Varov, kde sa stretávali spoločenské špičky, „smotánka“ z nemeckých krajín v nemeckom salóne. Tak teda práve naliehavá myšlienka vytvoriť silný protipól a „kodifikovať“ tradíciu stretávania sa Slovanov v Luhačoviciach v slovenskom salóne, stála pri pozvaní Slovák Jurkoviča do Luhačovíc.

„S tým korešponduje aj tradícia stretávania sa a podpory česko-slovenskej vzájomnosti. Tento rok sa

československej jednoty. Na konci dvadsiatich rokov minulého storočia, v čase, keď väčšina kúpeľných miest na západe Čiech bola prakticky

Otvárací model Štefánikovej mohyly zaujme aj poučí.

v cudzích rukách, zdobili moravsko-slovenské pomedzie neprehliadnuteľne kúpele, ktoré sa stali významným bodom na mape stretávania sa Čechov a Slovákov. Na spomínanú

Je to, pravdaže, zákonitá a logická, veď Dušan Samuel Jurkovič je rodák z myjavských kopaníc a tie sú „vzdialené“ doslova čo by kameňom dohodil. Žiaľ, nie taká zákonitá je aj skutočnosť, že si na Slovensku dokážeme dôstojným, myšlienkovým i formálne kvalitným a zároveň atraktívnym spôsobom uctiť veľikánov. Nielen z celoslovenského pohľadu, ale aj priamo v regióne, z ktorého pochádzajú. Ba ísť ešte ďalej (a či vlastne bližšie!), priblížiť ich aj mladším generáciám, aby ich členovia mali byť na koho hrdí a kde vidieť pozitívne príklady pre vlastný rast a ďalší zmysluplný život. Pre seba, rodinu, región a národný celok. So svetlou – je ich na Slovensku, pravdaže, čoraz viac! – výnimkou sme sa stretli v Brezovej pod Bradlom už na slovenskej strane svahov Bielych Karpát. V rodisku D. S. Jurkoviča, azda najväčšieho slovenského architekta prvej polovice 20. storočia, o ktorom hovoríme.

Keď skvostný Jurkovičov dom leží v srdci kúpeľných Luhačovíc, tak Národný dom Štefánikov (pomenovaný podľa ďalšieho neprehliadnuteľného rodáka z regiónu a pár kilometrov vzdialených Košarísk) leží v srdci nevelkého mestečka. Za výraznou fasádou živej farby, pripomínajúcou práve živostou tak trochu veľkého architekta, nájdete nie tak dávno sprístupnenú Pamätnú izbu D. S. Jurkoviča.

„Jurkovič je právom považovaný za zakladateľa modernej slovenskej architektúry. V svojej tvorbe cielavedome uplatňoval prvky ľudovej kultúry i moderné trendy európskej

múzei na Slovensku prostredníctvom príslušnej agendy. Dozvedeli sme sa, že Kopaničiarsky región – miestna akčná skupina v spolupráci s mestom Brezová pod Bradlom zriadili vlastne prvú stálu expozíciu na Slovensku venovanú tomuto architektovi!

O dôvodoch opäť viac M. Valihora: „Dušan Jurkovič mal k rodnému podbradliansko-podjavorinskému kraju i k svojej rodine hlboký vzťah. Jurkovičove diela v tomto kraji sú sústredené práve na území Brezovej pod Bradlom, v ktorej od piatich rokov vyrastal a mal k nej pevné väzby. Sú to: pamätná tabuľa udalostí roku 1848, náhrobník rodiny Papánkovcov, brána na brezovský cintorín, Dejinný pamätník, pamätník hurbanovských bojov, pamätník v Hurbanovej doline a najmä vrcholné Jurkovičovo dielo Mohyla M. R. Štefánika na Bradle. Do rodného kraja sa Dušan Jurkovič symbolicky vrátil v novembri 1948, odkedy je miestom jeho posledného odpočinku jeho dielo – Dejinný pamätník na cintoríne v Brezovej pod Bradlom.“

PÔSOBIVÁ EXPOZÍCIA

Spoznali sme – a predovšetkým aj videli – počas púťavej prehliadky spojenej so zainteresovaným slovom, že kombináciou pôvodných predmetov a modernej interaktívnej techniky chce pamätná izba vyvolať zážitok, ktorý ponúkne návštevníkom možnosť urobiť si názornú predstavu o architektovi. Bez prehánania a „pochlebovania“ – vytyčené sa podarilo. Možno aj nad očakávanie tvorcov. Okrem Jurkovičových života a diela kládli dôraz na jeho vzťah k rodnému kraju. Vyzdvihli momenty zdôrazňujúce, že Jurkovič si ho vážil, cielavedome preberal inšpirácie od generácií predkov a do moderných foriem pretavoval tvorivé prejavy vekov. Pravdaže, expozícia sa venuje aj jeho vrcholnému dielu – Mohyle Milana Rastislava Štefánika na neďalekom Bradle.

Vzácnymi exponátmi pamätnej izby sú osobné predmety Dušana Jurkoviča, darované jeho vnučkou Katarínou Salayovou-Jurkovičovou. Je to päť albumov fotografií, ale aj hodinky, dózička, ktorú si priniesol na pamiatku z Haliče, jeho knihy i cenné – a ním mimoriadne cenené – fotografie predkov.

„Zákonite veľkú pozornosť návštevníkov priťahuje najväčší exponát pamätnej izby – originál travertínovej platne z tumbi Mohyly Milana Rastislava Štefánika na Bradle. Vzťah bývalého režimu k Štefánikovi a jeho odkazu bol nie príliš pozitívny, okolie mohyly zarastalo tak, že ju takmer schovávalo, chátrala aj samotná mohyla. Táto platňa bola z nej demonstovaná pri jej rekonštrukcii a nahradená kópiou,“ ukazuje na neprehliadnuteľný kameň náš sprievodca.

Dodávame ešte, že vystavené pôvodné predmety dopĺňajú reprodukcie Jurkovičových plánov a náčrtov. Už sme hovorili o nutnosti priťahovať k takýmto živým odkazom veľikánov najmä mladých. Aj preto je dobré, že zobrazovanú minulosť pamätná izba približuje nielen prostredníctvom pôvodných predmetov a reprodukcii. Kvôli názornej predstave je tu model Mohyly M. R. Štefánika na Bradle, ktorý sa roztvára, aby ukázal jej vnútro s hrobkou. Zároveň popri klasickej časti expozície pamätná izba ponúka aj modernú techniku. Veľkoplášňá obrazovka umožňuje virtuálnu prehliadku tvorby Dušana Jurkoviča. Návštevníkom, ktorí majú o tematiku hlbší záujem a chcú sa dozvedieť viac údajov o vystavených predmetoch a ich širších súvislostiach, sú údaje k dispozícii prostredníctvom interaktívnej dotykovej obrazovky. Ostáva len dodať, že ak chcete lepšie spoznať a pochopiť život a dielo významného slovenského architekta Dušana Jurkoviča, navštívte počas jedného dňa moravské Luhačovice aj myjavskú Brezovú pod Bradlom. Oplatí sa!

Jurkovičov architektonický skvost v Luhačoviciach, kde má architektovo dielo tiež domovské miesto.

v Luhačoviciach konal v poradí už štvrtý ročník Dní slovenskej kultúry, ktoré nadväzujú na tradíciu Česko-slovenských porad v rokoch 1908 – 1938,“ vysvetľuje J. Dědek.

V Luhačoviciach začiatkom minulého storočia pôsobili tri výrazné osobnosti pochádzajúce zo Slovenska, ktoré spájali okrem priateľstva aj vrelý vzťah k tunajším kúpeľom. Boli nimi okrem architekta Jurkoviča aj národný buditeľ, kúpeľný lekár a iniciátor stretnutia Čechov a Slovákov MUDr. Pavol Blaha a správca Cyril Holuby, ktorý založil v Luhačoviciach miestnu odbočku spolku

trojicu a ďalších významných ľudí, z tohto pohľadu pravidelných kúpeľných hostí minulosti, upozorňuje skupina panelov a „stena slávnych“ ústia práve do parku v strede s Jurkovičovým domom.

Systematické využívanie minerálnych prameňov na liečebné ciele má viac ako tristoročnú tradíciu. Jurkovičovská tradícia v Luhačoviciach je síce „o niečo“ mladšia, ale jej sila a výnimočnosť prekonáva hranice dnešných štátov. Skrátka, oblúk jeho života, odkaz a spomienka naň je tak na moravskej, ako aj na slovenskej strane hraníc...

architektúry. Bol autorom nielen pôvabných secesných budov, ale aj moderných funkcionalistických stavieb či pôsobivých pomníkov a pamätníkov,“ to sú slová sympatického sprievodcu a spoluzakladateľa múzea Matúša Valihoru (jeho sestra je výtvarnou autorkou nápaditej expozície). Na prvý pohľad nielen zapálený, ale aj vedomostne „podkutý“ absolvent muzeológie z nitrianskej univerzity nám ďalej so zjavnou hrdosťou a s vnútorným presvedčením vysvetlil, že múzeum (a všetko, čo s ním súvisí) je síce súkromné, no je už zaradené do oficiálnej siete

Štefan Haviar, maticiar a zostavovateľ Národného kalendára Národný kalendár je maticný fenomén

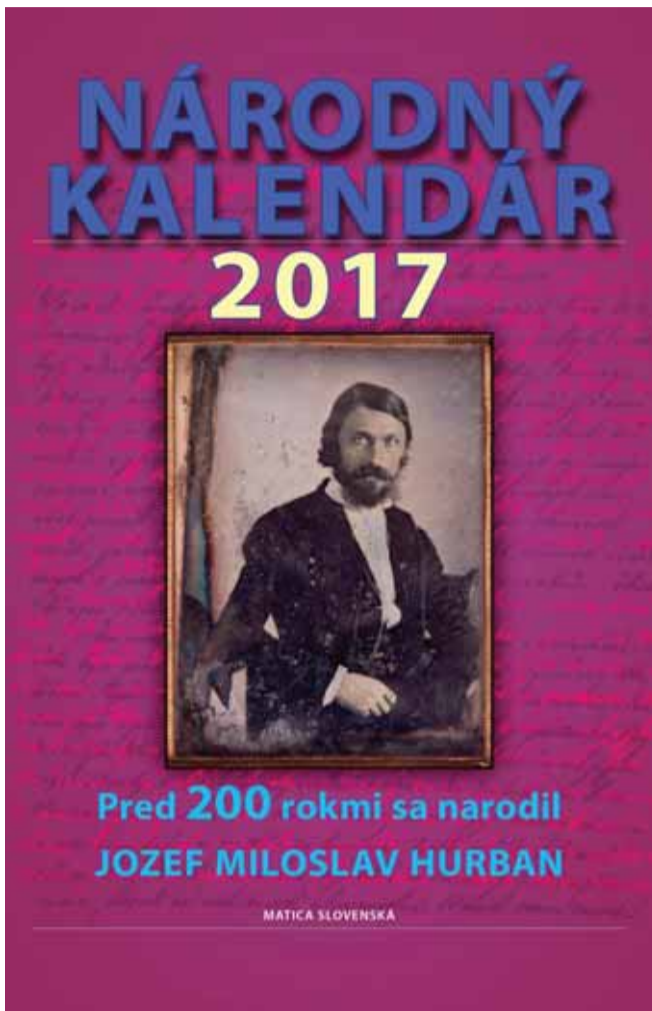
Zhovárať sa: Maroš M. BANČEJ – Foto: Archív MS

• **Národný kalendár si získal počas svojho vychádzania nespornú popularitu medzi širokými vrstvami čitateľov, ktorí majú vzťah k Slovensku a zaujímajú sa o našu históriu. Ako a kedy vlastne vznikla myšlienka realizovať tento zaujímavý vydavateľský počin? Ako sa dával dohromady tím jeho tvorcov?**

Národný kalendár je vydavateľský fenomén, ktorý je historicky spojený s Maticou slovenskou (o. i. ho v rokoch 1866 – 1867 vydával Daniel G. Lichard). V roku 1995 sa podujala štvorica zostavovateľov (J. Bobák, A. Števík, P. Škultéty a J. Bórik) obnoviť jeho vydávanie. Od roku 1997 som sa zapojil do jeho zostavovania a postupne spolupracoval s viacerými kolegami, najdlhšie s J. Bobákom (sedem ročníkov). Národný kalendár 2017 je v poradí dvadsiatym tretím jeho vydaním, ja som sa podieľal na rovnej dvadsiatke z nich (od roku 2010 ho zostavujem sám).

• **Mohli by ste nám priblížiť koncepciu Národného kalendára? Podľa akého kľúča sa do aktuálneho vydania zaraďujú osobnosti a výročia?**

Na začiatku každého vydania NK je analýza okrúhlych výročí daného roku, z ktorých zostavujem základné kalendárium. Toto predkladám autor-skému kolektívu, ktorý si priebežne budujem, a som nesmierne rád, že doň každý rok pribúdajú mená nových mladých autorov historikov (za všetkých spomeniem Martina Lacka, Petra Jaška, Juraja Červenku a i.), ktorí spolu s poprednými, vekovo staršími publicistami, akými sú Ján Čomaj, Tomáš Winkler, Ján Smolec, Michal Eliáš a mnohí ďalší, tvoria autorskú základňu NK. Spoločne sa dohodneme na spracovaní základných tém, pravdaže, pokiaľ možno, prijateľným, viac žurnalistickým ako vedeckým spôsobom, čo sa kedysi žoviálne nazývalo populárno-náučným štýlom. Národný kalendár však prináša aj témy, ktoré nesúvisia s jubileom, ale

sú pre čitateľov obsahovo zaujímavé, pretože, bohužiaľ, a to je smutná súčasnosť, o ktoré iné, väčšinou bulvárne zamerané médiá na Slovensku nemajú záujem. Príspevky sa doteraz zoraďovali chronologicky podľa výročí, v Národnom kalendári 2017 som tento kompozičný princíp prvýkrát porušil a zmenil som ho s dôrazom na obsahovú dôležitosť príspevkov, resp. aj isté žánrové predpoklady a čitateľnosť. Tak sa napríklad hneď za kalendárium dostali dva príspevky k jubileu Jozefa Miloslava Hurbana, ktorého si mimoriadne vážim pre jeho rozľah, ale aj pragmatikost' a dynamiku v konkrétnych činoch. Povedané jeho vlastnou rétorikou: Viac konal, ako „hubou vřzgal...“. Ešte aj Aničku dokázal uchmatnúť váhavému Franciscimu...

• **Tento rok bol a je v znamení viacerých významných osobností a výročí. Ktoré vy považujete za najdôležitejšie?**

Rok 2016 je rokom Svetozára Hurbana Vajanského, ktorý skončil pred sto rokmi v Martine. Dlhé roky bol nielen najvýraznejšou osobnosťou v tomto meste, ale aj najvýraznejšou osobnosťou na rozhraní 19. a 20. storočia na Slovensku. Veď nie je symbolické aj to, že v tomto roku sme si pripomenuli 170. výročie od vzniku Slovenských pohľadov, dnes už najdlhšie vychádzajúceho literárneho časopisu v Európe, časopisu, ktorý založil Vajanského otec Jozef Miloslav Hurban v roku 1846 a ktorý vzkriesil roku 1881 práve jeho syn Svetozár Hurban spolu s Jozefom Škultétyom? Pravdaže, aj v tomto roku sme si pripomínali viacero ďalších výročí, nado-všetko sú však dominantné spomi-

nané dve: Vajanského a Slovenských pohľadov.

• **Pred nami je rok 2017. Čo nájdú čitatelia v Národnom kalendári, ktorý práve vyšiel?**

Už som hovoril o Hurbanovi, ktorý sa narodil v marci 1817 v Beckove. Na budúci rok teda uplynie dvesto rokov od jeho narodenia a Matica slovenská ho vyhlásila za Rok Jozefa Miloslava Hurbana. Jemu venuje podstatnú časť príhovoru v tomto vydaní aj predseda Matice slovenskej Marián Tkáč. O tejto mimoriadnej osobnosti napísali do NK 2017 ďalší dvaja autori: rozsiahly životopisný portrét je od Tomáša Winklera a Hurbanovo maticiarstvo približuje Pavol Parenička. Popri osvedčených a pútavým štýlom spracovaných jubilejných témach, akými sú napríklad príspevky o 330. výročí narodenia Márie Terézie, 70. výročí smrti prvého prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisa, 200. výročí narodenia Andreja Radlinského, 170. výročí smrti prvého rektora Petrohradskej univerzity Slovák Michala Baluďanského, 40. výročí vzniku slovenskej cirkevnej provincie a mnohých ďalších, by som vyzdvihol príspevky spomínaných mladých autorov prinášajúcich do Národného kalendára nový vieter nezaujateľného pohľadu najmä na našu nedávnu históriu. Takými sú články o generálovi Turancovi, o dvoch Záhorákoch v kopte nemeckého messerschmittu či o prvom generálovi slovenského žandárstva Timoteovi Ištokovi. Tých zaujímavých príspevkov je tradične v NK príliš veľa na to, aby som ich tu vymenoval všetky. Za tých dvadsať rokov, čo Národný kalendár vychádza, doň prispelo vyše dvestoosemdesiat autorov na takmer päť tisícok stránach...

Nad všetkým láska bdie...

Anna DUBOVCOVÁ, Štefan PELIKÁN, Nad všetkým láska bdie, 2016

KNIHA TÝŽDŇA

Ďalšia z poetických kníh Anny Dubovcovej, tentoraz s kresbami Štefana Pelikána, ktorého maliarske, ale i sochárske diela nachádzame u nás i v zahraničí. Leitmotívom a ústrednou témou je nespočetnekrát ospievaný a najrozličnejšími spôsobmi vyjavený ušľachtilý cit – láska medzi dvomi ľuďmi, k ich blízkym, k okoli-tému svetu a tiež k vlasti, k našej domovine. Autorka ho podáva skutočne ľúbezne a svojimi veršami nás vovádza až do duchovných sfér.

Formou dialógu, rozhovorom dvoch spriaznených ľudí približuje ich vzájomnú náklonnosť, ale aj ich duchovné putá na už nebohých – manžela a manželku – príbuzných i širšie národné spoločenstvo korešpondujúce s najušľachtilejšími duchovnými a duševnými hodnotami. V láske a vo viere nachádza nádej, ale i radosť.

Myšlienkovu a umelecky hodnotnú knihu. Voľný verš, text výrazný, prítlačivý a gradujúci – k milote, času žitia, pozvoľna smerujúcu k zrelosti a starobe – jednoducho o živote takom, aký na ozaj je. Ilustrácie výstižne dopĺňajú text, s ktorým súvisia. V kresbách nachádzame autorov, ich blízkych, živo vypovedajú o citoch, prežívaní a myšlienkach, ale vidíme aj krásne znázornenú našu domovinu, vlasť, prírodu, naše drahé Slovensko. To Slovensko, ktoré je také dôležité pre Annu Dubovcovú i Štefana Pelikána, dvoch výrazných vlastencov, národovcov, no najmä hrdých maticiarov. Š. Pelikán získal aj zlatú medailu M. R. Štefánika I. stupňa, pamätné medaily SZPB, viaceré z Francúzska, Ministerstva obrany SR, pluku J. Gabčíka či Európskej únie umenia. A. Dubovcová nadobudla cenu Umenie v srdci, viaceré recitátorských ocenení, bronzovú medailu MS za dlhoročnú a obetavú prácu v maticnom hnutí. Veríme, že budú nasledovať ďalšie spoločné knižky oboch autorov.

Viliam KOMORA, Foto: autor

NEKROLÓG

K histórii Slovenska po novembri 1989 neodmysliteľne patria dátumy 31. december 1992, keď zanikla ČSFR, a 15. február 1993, keď bol v Národnej rade Slovenskej republiky zvolený za prezidenta Michal Kováč. Jeho nedávny skon tak mimovoľne nabáda k zamysleniu sa a k rekapitulácii, akými obdobiami kráčali dejiny Slovenska.

Odišiel Michal Kováč

Michal Kováč sa narodil 5. augusta 1930 v obci Lubiša, okres Humenné. Po vyštudovaní Vysoké školy ekonomickej v Bratislave nastúpil do Oblastného ústavu Štátnej banky československej. V rokoch 1965 – 1966 prednášal na bankovej škole v Kube a v rokoch 1967 – 1969 bol námestníkom Živnostenskej banky v Londýne. V roku 1969 ho z Londýna odvolali, v roku 1970 vylúčili z KSČ a preložili na miesto radového bankového úradníka v Štátnej banke československej. Po novembri 1989 začal Michal Kováč pôsobiť v politike. Ako kandidát hnutia Verejnosť proti násiliu sa stal poslancom Federálneho zhromaždenia ČSFR a v rokoch 1989 – 1991 bol ministrom financií SR. V máji 1991 sa stal Michal Kováč spoluzakladateľom HZDS a po parlamentných voľbách v roku 1992 bol zvolený za predsedu FZ ČSFR. V tejto funkcii pôsobil do 31. decembra 1992, keď ČSFR zanikla. Ako kandidát HZDS bol Michal Kováč 15. februára 1993 v Národnej rade SR zvolený za prezidenta samostatnej SR a inaugurovali ho 2. marca 1993. Obdobie jeho päťročného pôsobenia v úrade hlavy štátu bolo poznačené nedorozumeniami s vtedajším premiérom a predsedom HZDS Vladimírom Mečiarom a v rámci snahy o diskreditáciu prezidenta bol jeho syn Michal zavraždený do Rakúska. Na jeseň v roku 1995 navrhlo osemdesiat poslancov HZDS jeho odstúpenie z funkcie prezidenta. Napriek všetkým ťažkostiam Michal Kováč i po snahách o jeho odstúpenie vo funkcii prezidenta SR zotrval a svoje funkčné obdobie ukončil päť rokov po svojom vymenovaní 2. marca 1998, keď odovzdal právomoci vláde SR. Michal Kováč zomrel po dlhotrvajúcej chorobe v stredu 5. októbra vo veku osemdesiatšesť rokov. Česť jeho pamiatke!

(-Mab-)

HUMORESKA

Určite nie som sám, keď sa priznám, že takmer každý deň sa pristihnem pri tom, že mi v hlave neodbytné vyhráva nejaká pesnička. Začne sa to zvyčajne už ráno. Našinec pendluje medzi kúpeľňou a kuchyňou a čosi-kamsi si v duchu nôti Tri dni ma naháňali... U mňa osobne k tomu nie je potrebný žiadny hudobný vnem. Keďže poznám svoju náchylnosť namotať si do hlavy nejaký popevok, rádio si zásadne k raňajkám nepúšťam. Mám totiž obavy, že by som si celé dopoludnie pohmkával dajaké anglické či americké aktuálne hity,

a to by ma zrejme definitívne dorazilo. Nie je nič horšie, ako pohmkávať si v duchu nejaké „ajlavjú“ a podobné cudzozemské popevky. Vo všeobecnosti som zistil, že najčastejšie sa mi v hlave spustí ľudová nôta,

zjavnej príčiny, strašne ľúbim zrelé rajčiny. Na druhej strane to nebolo až také nezvyčajné, keďže som si tú pesničku sprítomnil pri nakupovaní na trhovisku na Žilinskej ulici. Na večeru teda bolo logicky lečo.

Keď nám v hlave voľačo vyhráva

prípadne evergreen nanajvýš tak do obdobia Elánu či Mira Žbirku. Výnimku tvoria moji muzikantskí priatelia, napospol s interesantnými textami. Napríklad taká piešťanská skupina Slniečko. Aj minule som sa pristihol, ako si v duchu pospevujem spolu so spevákom a textárom Petrom Puntom Remišom: Bez akejkoľvek

Tieto vnútorné koncerty ma privedli na myšlienku vymyslieť nejakú aplikáciu do takzvaného múdreho mobilného telefónu. Ľudia sú podľa istých ukazovateľov čoraz sprostší, a tak na vyváženie sú mobily čoraz inteligentnejšie. Dotyčná aplikácia by bola nastavená tak, že by pomocou navigácie sledovala, kde sa pohybujete,

mala by od vás informácie o vašom dennom programe, poznala by vaše hudobné aj ľudské preferencie – skrátka starší brat. Väčší a múdrejší. Potom by stačilo iba zľahka ťuknúť prstíkom po dotykovom

displeji a telefón by vám pustil tú správnu melódiu, ktorú by ste si vzápätí mohli vnútorne nôtiť do ľubovôle. Poviem príklad. Zobudíte sa a viete, že je pred vami nie veľmi radosťný deň rozvodového konania. Ťuknete na spomínanú aplikáciu, tá vám prepašuje do hlavy pesničku v podaní nášho klasika Františka Krištofa Veselého

a vy si v duchu nôtite: Len bez ženy, môže byť človek blazený... Alebo ôsmeho marca, teda v čase voľakedy mimoriadne populárneho Medzinárodného dňa žien, by ste si pod vplyvom našej aplikácie začali mimovoľne v duchu pospevovať spolu s Mirom Žbirkom: Už len dvadsaťdva dní, čo by vám pripomenulo, koľko času máte na podanie daňového priznania. Jednoznačne by teda išlo o zaujímavý produkt. Len neviem, ako by sa našinec zachoval, keby mu jedného pekného rána múdry telefón nastrčil do hlavy pre luteránov smutne známu nôtu: Už ma obkľúčili smrteľné stony.

Marek DANKO

ČITATELSKÉ FÓRUM

Slovenské národné noviny mám predplatené, doručuje mi ich pošta. Matičný týždenník som takto dostal aj 23. septembra tohto roka. Prečítal som celé rozšírené, dvadsaťstranové číslo. Musím povedať, že je zaujímavé a čítavé.

Zaujímavý návrh

Zvlášť ma zaujal rozhovor šéfredaktora SNN Maroša Smolca s historikom Martinom Lackom, najmä časť, kde Lacko odpovedá na poslednú otázku v tom zmysle, že dnešná Slovenská republika by mohla deportovaným Židom symbolicky vrátiť štátne občianstvo SR. Myšlienka na hlbšie zamyslenie. My už nemôžeme vrátiť históriu naspäť – žeby sme poznajúc následky deportácií ich neuskutočnili. My im už život vrátiť nemôžeme a ani všetko to, čo vlastnili, no môžeme urobiť symbolicky to, že sa ich ako občania Slovenskej republiky nezriekame, že v podstate stále patria k nám, k našmu Slovensku.

Mám v Žiline veľmi dobrého priateľa a bývalého spolupracovníka pána Juraja Pollaka, ktorý v období prenasledovania Židov zažil priam neuveriteľné príhody, no ako hovorí vo svojich spomienkach, aj vtedy boli v Žiline ľudia, ktorí mu pomohli, napríklad živnostník pán Malý (starý otec dnešnej rektorky Žilinskej univerzity) a mnohí iní. Taktiež môj bývalý spolupracovník a tiež spolupracovník pána Pollaka Jozef Henych spomína, ako v tom čase (mal dvanásť rokov) bol s rodičmi na mieste, kde boli Židia z Žiliny zhromaždení pred vyvezením. Bol tam s rodičmi aj jeho kamarát a pán Henych a jeho rodičia chceli vtedy tohto chlapca zobrať k sebe, aby v Žiline zostal, no jeho rodičia ho nedali, hovorili, že sa vráti. Bohužiaľ, nikto z tej rodiny sa nevrátil...

Ešte poznámka k tomu, aký dojem mám z publikovaných dobových fotografií, na ktorých sú Židia zhromaždení na deportácie. Nevieť, ale ja na týchto fotografiách vidím podľa výzoru len obyčajných ľudí, nijakých zbohatlíkov. Myslím si, že symbolické vrátenie štátneho občianstva Slovenskej republiky týmto našim spoluobčanom by bolo výrazom spolupatričnosti, spolúčtenia a bolo by správne.

PS: Pre zaujímavosť uvádzam, že český historik Jan Rychlík v Slovenskom národnom archíve našiel zoznam udelených výnimiek, ktorý obsahuje 963 mien, teda o 153 viac, ako uvádza M. Lacko.

Doc. Ing. Peter IVÁNEK, PhD.

Matica slovenská má populárnu formou sprítomniť vedecké poznatky

Zomrel profesor Imrich Sedlák

Pavol PARENÍČKA – Foto: Archív MS

Ešte 9. apríla 2016 priniesli SNN (roč. 31, č. 14, s. 12) pod názvom Jedinečnosť živého matičného organizmu rozhovor s univ. prof. PhDr. Imrichom Sedlákom, CSc., v ktorom sa vyjadroval o svojich retrospektívnych i aktuálnych kontaktoch s matičným, kultúrnym, literárnym a spoločenským životom napriek stále sa zhoršujúcemu zdravotnému stavu. V nedeľu 2. októbra 2016 prišla z martinskej Univerzitnej nemocnice smutná správa hovoriaca, že vo veku nedeľatých osemdesiatich štyroch rokov po dlhej a ťažkej chorobe zomrel prof. Imrich Sedlák. Táto osobnosť sa mimoriadnym spôsobom zapísala do dejín slovenskej literatúry a kultúry, literárnej muzeológie a pedagogiky, najvýraznejšiu stopu však zanechala v Matici slovenskej.

Imrich SEDLÁK bol dlhoročný predstaviteľ Matice slovenskej.

Imrich Sedlák začal s MS úzko spolupracovať od polovice šesťdesiatych rokov 20. storočia, keď sa zamerával na organizovanie matičného hnutia na východnom Slovensku, kde sa jeho ohniskom stal Prešov a katedra slovenčiny na prešovskej filozofickej fakulte, kde pôsobil ako docent slovenskej literatúry. V Prešove sa uskutočnila v máji 1968 manifestácia za úplné obnovenie činnosti MS, na ktorej sa zúčastnilo jej päťtisíc priaznivcov, pričom s hlavnými referátmi vystúpili Imrich Sedlák a Štefan Ďurovič, vtedajší vedecký tajomník MS. Zhromaždenie dalo podnet na aktivizáciu matičného života v oblasti východného Slovenska a vznik MO MS. Medzi nimi jeden z prvých bol založený v Prešove, pričom Imricha Sedláka zvolili za jeho predsedu.

Na valnom zhromaždení MS 10. augusta 1968 v Martine sa Imrich Sedlák stal matičným podpredsedom a následne v Prešove zriadil sekretariát MS, ktorý koordinoval činnosť miestnych odborov vo východoslovenskej oblasti. Predsedom MS bol vtedy ustanovený Laco Novomeský a druhým podpredsedom Daniel Okáli. Hoci valné zhromaždenie MS prijalo dokument Ohlas k slovenskému národu, ktorým sa matičné hnutie prihlásilo k demokratizačným pohybom, situácia sa vyvíjala iným smerom, najmä po zásahu vojsk Varšavskej zmluvy.

■ ROK NÁDEJÍ 1968

Na začiatku okupácie Česko-Slovenska po 21. auguste 1968 pôsobil Imrich Sedlák v matičnom ústredí v Martine, kde redigoval Národné noviny a zabezpečoval celý chod MS, ktorá sa naďalej snažila pracovať na demokratických a reformných princípoch. Za túto činnosť začali v decembri 1970 Imricha Sedláka trestne stíhať za údajné „hanobenie republiky a jej predstaviteľov“, za čo mu bol v zinscenovanom politickom procese 2. júla 1971 Okresným súdom v Martine vymarený šesťmesačný podmienený trest a vysoká finančná pokuta.

■ ZAMESTNANEC MATICE

Počas procesu normalizácie na začiatku sedemdesiatych rokov sa totalitná moc na Imrichovi Sedlákovi vršila politicky, profesijne, zákazom publikovania, občiansky i súdne. Preňho to znamenalo v roku 1971 nútený odchod z prešovskej fakulty a z matičného hnutia, pričom normalizátori mu určili pracovnú pozíciu v Múzeu Slovenskej republiky rád v Prešove. K paradoxom doby patrilo i to, že komunisti sa postarali o jeho odchod z Prešova a etablovanie sa v Martine, čo dokumentujú i Sedlákovy spomienky: „Na prvom mieste spomeniem vtedajšieho predsedu Vladimíra Mináča, vtedajšieho ministra kultúry Miroslava Válka a jeho námestníka Olivera Ráca, ktorí tichým súhlasom pre-

sadili, že od 1. augusta 1976 som sa stal interným pracovníkom MS.“ Po prechode do MS v Martine pracoval Imrich Sedlák na úseku literárneho múzejníctva, kde sa orientoval na prípravu stálej expozície Slovenského národného literárneho múzea v Martine, Múzea slovensko-slovanckých vzťahov A. S. Puškina v Brodzanoch, súčasne spolupracoval na vybudovaní expozície Múzea L. Štúra v Modre. V oblasti teoretického výskumu zostavil a zredigoval štrnásť ročníkov zborníka Literárnomúzejný letopis (1977 – 1999).

■ PO NOVEMBRI 1989

V decembri 1989 a v januári 1990 Imrich Sedlák vystupoval na verejných zhromaždeniach, aktívach a schôdzkach, kde nastoľoval otázky spojené s perspektívou ďalšieho vývoja MS. V januári 1990 ho minister kultúry SR Ladislav Chudík vymenoval za prvého ponovembrového správcu MS. Sám Imrich Sedlák tieto udalosti komentuje slovami: „Na prelome rokov 1989 – 1990 v období nežnej revolúcie som bol v skupine, ktorá presadzovala nové pomery v MS vo všetkých zložkách jej pôsobenia. Nastalo obdobie mnohých rokovaní, diskusií, viacerých celomatičných zhromaždení a bol predložený ministerstvu kultúry návrh na riešenie problémov v MS. Pracovná skupina na čele s Blažejom Belákom ma navrhla za správcu MS a po schválení ma do funkcie uviedol na pôde MS minister. Vedeckým tajomníkom sa stal Tomáš Winkler a za predsedu bol dočasne poverený Viliam Gruska. Na VZ MS v auguste 1990 som bol potvrdený vo funkcii správcu a v zložitej situácii na prvom zasadnutí nového výboru za predsedu MS bol v neprítomnosti zvolený Jozef Markuš. Nové pomery v spoločnosti si vyžiadali zmeny v štruktúre, obsahovej náplni a v programe MS. Tieto zábery sme spolu s vedeckým tajomníkom konštruktívne a cieľavedome riešili vo všetkých oblastiach MS.“

Od roku 1992, keď sa Imrich Sedlák vzdal funkcie správcu MS, v jej inštitucionálnej zložke zastával ďalšie dôležité funkcie: bol dlhoročným vedeckým tajomníkom, riaditeľom Slovenského národného literárneho múzea, Pamätníka národnej kultúry, Slovenského literárneho ústavu. Pripravil scenár výstavy Matica slovenská 1863 – 1968 – 2008 (2008), oživil Zborník MS (2010) a zostavil dve antológie vedeckých prác Slovakistika 1 a 2 (2012/2013). Imrich Sedlák sa po roku 1989 angažoval aj v spolko- vom matičnom hnutí, bol dlhoročným predsedom MO MS v Martine a v roku 1992 – 2013 nepretržite aj členom výboru MS.

■ VEDECKÉ CENTRUM

Po dvadsaťročnom predsedovaní J. Markuša sa na valnom zhromaždení MS v roku 2010 na povrch jeho rokovania dostali veci, ktoré v oblasti finančnej politiky prekračovali hranice únosnosti. Aj táto skutočnosť viedla delegátov VZ k rozhodnutiu, že za predsedu MS zvolili Mariána Tkáča. Ten sa stal blízkym spolupracovníkom Imricha Sedláka, ktorý ich pracovný pomer zhodnotil nasledovne: „Pozitívne hodnotím Tkáčov úzky kontakt s vedeckými pracovníkmi pri plnení úloh jednotlivých pracovísk MS. Podporoval vydavateľskú činnosť a v našom prípade najmä zborníky Slovakistika I. – II., syntézy Matica slovenská v národných dejinách, Dejiny slovenskej literatúry I. – II., Východné Slovensko v letokruhoch národa, spomienky Päťdesiat rokov v slovenskom národnom živote a iné.“

■ ODKAZ PROFESORA SEDLÁKA

Profesor Imrich Sedlák MS vždy chápal ako vedecké pracovisko, ktoré robí základný výskum, organizuje konferencie a semináre a ich výsledky prezentuje vlastnou vydavateľskou činnosťou. Nezažadoval však ani na druhú základnú oblasť činnosti MS, ktorú predstavuje aktivita členskej základne. Tá sa podľa neho má sústreďovať na také formy svojej činnosti, ktoré by „populárnou formou sprítomnili vedecké poznatky prostredníctvom kultúrno-osvetovej činnosti miestnych odborov. Obidve súčasti MS majú svoje špecifické zamerania a určenie od existujúcich vedeckých pracovísk (SAV, vysoké školy) a štátnych kultúrnych a osvetových zariadení (osvetové ústavy, múzea). Týmto zameraním si MS môže získať osobitné postavenie, opodstatnenosť a nezastupiteľnosť“. Túto myšlienku možno považovať i ako odkaz profesora Sedláka pre činnosť súčasnej MS.

Spoločný prejav účastníkov Kongresu slovenských spisovateľov s medzinárodnou účasťou

V čase krízy nemôžu spisovatelia mlčať

Komuniké výročného zjazdu Spolku slovenských spisovateľov

Zúčastnení slovenskí spisovatelia, spisovatelia národnostných menšín, slovenskí krajskí spisovatelia a spisovatelia – hostia z dvanástich európskych krajín sa s úctou a hrdosťou prihlásili k odkazu pamätného trenčianskoteplického Kongresu slovenských spisovateľov, vedeckých pracovníkov a publicistov, ktorého osemdesiate výročie sme si pripomenuli 30. mája – 1. júna 2016.

Význam a dôležitosť Kongresu 2016 podčiarkla skutočnosť, že sa uskutočnil v čase predsedníctva Slovenskej republiky v Rade Európskej únie – pod značkou SK PRES a záštitou premiéra SR.

Účastníci sa zhodli v názore, že v čase bezbrehého relativizovania a deštruovania základných európskych spoločenských a kultúrnych hodnôt, pre ktorý je príznačná záľaha knižného trhu brakovou literatúrou, zahlcovanie diváckej pozornosti televíziou a filmovou produkciou propagujúcou násilie, hmotársky spôsob života a nevkus, v čase masív-

neho roztvárania nožnic medzi bohatými a chudobnými, hroziaceho nárastu politického extrémizmu, náboženskej a rasovej neznášanlivosti, šírených radikálnymi a extrémistickými politickými stranami vo verejnom živote i jednotlivcami v internete, v čase nepredstaviteľného utrpenia a strachu civilného obyvateľstva v dôsledku vojnových konfliktov či teroristických útokov po celej Európe, v čase rozsiahlej, dosiaľ nevidanej migrantskej krízy, ktorá mení tvár nášho kontinentu –, spisovatelia nemôžu a nesmú mlčať.

Účastníci konštatovali, že kon-

gres priniesol podnetné retrospektívny, prieniky, odkazy a nové výzvy odvíjajúce sa od prvého kongresu v roku 1936, poukázal na sociálny aspekt postavenia spisovateľa v dnešnej spoločnosti – vzhľadom

DOKUMENT

na to, že výsledky tvorivého literárneho procesu sa nedoceňujú najmä v porovnaní s inými umeleckými žánrami, tobôž v medzinárodných reláciách; analyticky, s tvorivým zaujatím nastolil problémy vzťahu literatúra a čitateľ, prispel k hlbšiemu poznaniu národných

literatúr v európskom kontexte, upevneniu i rozšíreniu kontaktov medzi spisovateľmi a ich organizáciami v medzinárodnom meradle a k prehĺbeniu spolupráce medzi autormi literárnych diel a prekladateľmi, ale aj medzi autormi, vydavateľmi a knižnou distribúciou. Mnohé z týchto konštatovaní sú spoločné pre spisovateľov nielen na Slovensku, ale aj v zúčastnených krajinách. Podnety z kongresu je žiaduce prostredníctvom slovenského predsedníctva v Rade EÚ nastoliť v európskom rozmere, no každá krajina ich musí riešiť špecificky.

Tak ako účastníci trenčianskoteplického kongresu v roku 1936 vyslovili v záverečnom Spoločnom prejave nezabudnuteľné slová: „Slovenskí spisovatelia a všetci zúčastnení zostávajú verní borbe za slobodu a veľké ideály ľudstva, ktoré pomáhali tvorcom našej kultúry zabezpečiť národný dnešok. Sme odhodlaní brániť vydo- byté hodnoty slobody, nech by už na ne siahali barbarský nepriateľ alebo jeho spojenci tu či v zahraničí,“ aj účastníci kongresu v roku 2016 hlásia sa na obranu kultúry a humanizmu všade tam, kde sú základné európske civilizačné hodnoty v ohrození.

Sme presvedčení, že náš kongres zasial v tomto smere aspoň iskričku nádeje – iskričku, ktorá sa rozhorí v každej národnej kultúre a následne v celom európskom kultúrnom dome.

Trenčianske Teplice
22. – 23. septembra 2016

Návraty k ôsmemu ročníku Národného zrazu Mladej Matice So sústredením na Vajanského a Dulu

Text a foto: Marián GEŠPER

Na Svetozára Hurbana Vajanského aj na Matúša Dulu, ktorí majú v tomto roku významné okrúhle výročia, dnes skôr hľadíme ako na konzervatívne a tradicionalistické osobnosti. Prekvapením isto bude, že obidvaja sa v mladosti prejavovali ako radikáli a v mnohom ohľade aj ako národní búrlivci. Práve tejto mladistvej stránke raných politických rokov obidvoch „národných výtečníkov 19. storočia“ bol venovaný už VIII. ročník Národného zrazu Mladej Matice.

Dvojďňový zraz sa uskutočnil v Komárne nadväzujúc na úspech Národných matičných slávností a tiež aj preto, lebo výbor MM sa rozhodol rozložiť sily mladých matičiarov na viacero významných podujatí organizovaných do konca roka 2016. Zraz sa začal už tradičným predstavením prítomných zástupcov OMM, čo je potrebné najmä vo vzťahu k novým členom MM. Vyhodnotili sa už zrealizované spoločné podujatia za prvý polrok a odzneli návrhy na aktivity do najbližších mesiacov. Na zasadnutí sa stručne predostrel životné osudy Vajanského a Dulu so sústredením na ich mladé roky. Ukázalo sa, že aj

Už VIII. ročník Národného zrazu MM sa uskutočnil v minulých dňoch v Komárne.

keď je iná doba, existenčné sociálne problémy mladých, boj za národné myšlienky a na druhej strane nepo-

chopenie či hľadanie profesie, je to, čo spája mladých národovcov minulosti a súčasnosti. Tiež sa pripome-

Reprezentantom Mladej Matice ušlo víťazstvo iba o vlások Kvalitné hokejbalové podujatie

Marek NEMEC

Odbor Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši vošiel do širšieho povedomia najmä divadlom. Nezahŕňa však ani na športovom poli. Mladí matičiari

z Liptova sa pravidelne umiestňujú na popredných miestach v turnajoch vo futbale či v hokejbale. Jedným z podujatí, na ktorom sa nielen zúčastňujú,

ale ho aj organizujú, je Hokejbalový turnaj Matice slovenskej, ktorý sa v tomto roku uskutočnil už po šiesty raz.

Na turnaji súťažilo osem mládežníckych kolektívov v dvoch skupinách. Práve družstvo Matice slovenskej svoju skupinu vyhralo a vo finále sa stretlo s tímom Mazda Daxl, čo bol ťažký súper, v radoch ktorého bolo viac bývalých hokejistov. Mladí matičiari bojovali statočne, podľahli iba tesne 2:1 a obsadili konečné druhé miesto.

Inšpiratívny príklad Milana R. Štefánika pre mládež Historické míľniky vynikajúcej osobnosti

Text a foto: Ondrej SMUTNÝ

„Kto kráča energicky a vedomý si cieľa, ovláda svoj osud takmer úplne. Demokracia je organizovaná myšlienka, to je idea proti chaosu. Demokracia, to znamená myslieť skôr, než jednáš, či tým nepoškodzuješ blížneho, rodinu, národ, spoločnosť. To znamená opanovať svoje vášne, nie rozprávať, ale problémy riešiť. Je potrebné učiť ľudí veriť, je potrebné ich milovať napriek všetkým ich chybám, ale nevyhnutné je tiež pracovať a učiť pracovať iných.“

Aj tieto myšlienky patria jednej z najvýznamnejších a najpopulárnejších osobností slovenských dejín – hrdinovi a generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Rámcovali stretnutie na pôde Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici, kde sa pri príležitosti stého výročia založenia Česko-slovenskej národnej rady v Paríži, ktorej bol M. R. Štefánik podpredsedom, uskutočnila 26. septembra 2016 prednáška o živote

Na generála M. R. Štefánika spomínali gymnazisti v Banskej Bystrici.

a význame osobnosti tohto slovenského diplomata, vedca, vojaka a štátnika.

Referoval predseda mládežníckeho odboru Mladej Matice JUDr. Marián Gešper, ktorý zaujímavou formou priblížil študentom prelomové míľniky v živote tohto výnimočného človeka. Počas výkladu si študenti mohli zároveň pozrieť

nuli okrúhle výročia predsedov MS Jána Vanoviča (24. 12. 1856 – 4. 9. 1942), Juraja Janoška (25. 12. 1856 – 27. 1. 1930) a člena výboru Ambra Pietra (15. 10. 1843 – 3. 12. 1906). V krátkej diskusii sa hľadali odpovede na niektoré praktické otázky života a činnosti organizácie.

Pohraničné mesto na sútoku Dunaja a Váhu s početnou maďarskou komunitou navštívila väčšina zástupcov OMM prvý raz. Popri programe a výstavnom Námestí Európy ich najviac zaujala prehliadka rozsiahlej Komárňanskej pevnosti, kde sa vystriedali od 19. storočia vojenské posádky rakúskej, maďarskej, česko-slovenskej, horthyovskej, neskôr znovu česko-slovenskej, sovietskej a napokon slovenskej armády. Už len tento výpočet naznačuje, aké poučenia ponúka Komárno pre slovenskú mládež z hľadiska dejín Slovenska 19. až 20. storočia. Vo folklórnom programe účinkovali členovia Mladej Matice z Mokroluhu a Fričkoviec v okrese Bardejov. Druhý deň razu vrcholil pripravený program a prítomní ho využili aj na plánovanie a koordináciu činnosti a aktivít.

Turnaj sa každoročne stretáva s veľkým záujmom nielen súťažiacich, ale aj liptovskej verejnosti, ktorá si prichádza vychutnať kvalitné hokejbalové zápasy. V šestnástich zápasoch videli prítomní na hracej ploche deväťdesiatšesť hráčov. Popri víťaznom družstve Mazda Daxl a druhej Matice slovenskej povzbudzovali aj Palučan-ských medveďov, kolektív LM Wings, Fanklub MHK, družstvo 4. apríl, Svedkov a Furmanov.

Podujatie dokázalo, že popri historických akciách a divadelnej činnosti svoje čestné miesto v mladomatičných aktivitách majú aj pravidelné športové akcie. Práve tie sú mnohokrát prvotným podnetom záujmu mladých Slovákov o Maticu slovenskú a podnietia ich ďalšiu, nielen športovú činnosť v prospech matičného hnutia.

archívne filmové zábery z pôsobenia M. R. Štefánika v zahraničnom odboji v légiách, ale aj z jeho profesijného vedeckého i rodinného života. V druhej časti vystúpenia sa prednášajúci tematicky venoval aj nadväzujúcej udalosti – oživotvoreniu Matice slovenskej v roku 1919, čo bol výsledok vymenenia sa Slovenska spod rakúsko-uhorského jarma.

Po prednáške nasledovala beseda so záujemcami o členstvo v MM. M. Gešper ozrejmil študentom význam a činnosť tohto matičného záujmového odboru. Krátko na to sa zišlo valné zhromaždenie OMM v Banskej Bystrici, na ktorom za účasti zástupcov Členského ústredia MS, riaditeľa Martina Fejka a člena výboru MM Jána Semana, ako aj predsedu MO MS v Banskej Bystrici Igora Kovačoviča zvolili nového predsedu A. Polievku, ktorý v tejto funkcii vystriedal L. Belovičovú. Mladí bystrickí matičiari zároveň prerokovali plán najbližších regionálnych podujatí i ďalšie úlohy vo vzťahu k celoslovenskej Mladej Matici do konca tohto roka.

REPORT

OMM v Košiciach opäť rozbehol činnosť a možno povedať, že vo veľkom štýle. V minulých dňoch pod záštitou pána primátora mesta Košice Richarda Rašiho pripravil mládežnícky medzinárodný florbalový turnaj Cassovia Open 2016, na ktorom v dvadsiatich deviatich družstvách štartovalo vyše štyristo účastníkov zo siedmich krajín! Na otváracom ceremoniáli sa zúčastnil námestník primátora Martin Petruško a predseda Mladej Matice Marián Gešper. Nielen slovenskú, ale aj matičnú hymnu zaspievali členky Folklorného súboru Matičiari, ktoré obohatili otvorenie aj ďalšími ľudovými piesňami.

Florbalový Cassovia Open 2016

V metropole východu sa sa florbal teší medzi mládežou veľkej obľube – je tu skoro tisíc aktívnych hráčov v štyroch registrovaných kluboch a ďalšie množstvo hráčov, ktorí hrajú amatérsku alebo vysokoškolskú ligu. Dominancia Košíc vo florbale sa ukázala, keď sa do finále slovenskej extraligy prebojovali dva miestne kluby – Florko a ATU Košice. Mladomatičný turnaj Cassovia Open 2016 bol bodkou za mimoriadne vydatou sezónou.

Organizačnú stránku takého veľkého podujatia sa podarilo zvládnuť aj vďaka podpore mesta Košice, Domu Matice slovenskej v Košiciach a tajomníčke Mladej Matice Silvii Hrnčiarovej. V Košiciach sa tak mohli predstaviť tímy ako Sparta Praha, florbalová reprezentácia Maďarska, prvý rumunský florbalový klub či kapitán francúzskej reprezentácie Mana Mendóza v drese Florka – Starej Gardy. Podarilo sa získať aj dvojicu medzinárodných rozhodcov zo Slovenska – Andraža Zupaniča a Aleša Zormanu a Lukáša Mikulu z Česka.

Celkovým víťazom sa stali Spartania, ktorí vo finále porazili maďarskú reprezentáciu 5:2 a získali jeden z troch putovních pohárov. Kategóriu juniorov a amatérov ovládol český celok Plantážnici, ktorý sa dá považovať za neoficiálny český národný tím. Víťazom kategórie žien sa stal zástupca Slovenska – FbK Predátor Sabinov.

Organizačný mladomatičiarsky kolektív prešiel so ctou prvou veľkou akciou a získal množstvo nových skúseností, podnetov a teší sa na prípravu ďalších podujatí. Verí, že na základe pozitívnych ohlasov od štartujúcich z Maďarska, zástupcov poľského a francúzskeho florbalového zväzu a príslušov ich účasti v ďalšom ročníku bude môcť ďalej rozvíjať plodnú spoluprácu nielen s nimi, ale aj s Maticou slovenskou a s Domom Matice slovenskej v Košiciach.

Miloslav SLÁVIK,
predseda OMM Košice i.

Rozhovor s doc. JUDr. Pavlom Polákom, CSc., dlhoročným matičiarom

Novodobý Hrebenda

V Matici slovenskej ste už sedemdesiatštyri rokov. Čo vás s ňou spája?

S Maticou slovenskou má spája dlhoročné priateľstvo s matičiarimi a práca v jej štruktúrach. V roku 1942 na obchodnej akadémii v Turčianskom Svätom Martine sme si ako študenti založili odbor MS a pamätám sa, že na naše zakladajúce zasadnutie prišiel vtedajší tajomník MS Stanislav Mečiar.

Ako sa prejavuje vaša aktivita v ustanovizni dnes?

Odoberám Slovenské národné noviny (SNN) a takmer každý deň navštevujem pracovisko Matice v Bratislave na Grösslingovej ul., pričom sa zúčastňujem na matičných podujatiach. Zvlášť by som chcel zdôrazniť moju činnosť „novodobého Mateja Hrebendu“, lebo hoci som v tomto roku oslávil deväťdesiatku, osobne distribuujem do škôl a úradov každý týždeň niekoľko desiatok výtlačkov SNN.

Všimla si Matica slovenská vaše aktivity?

Otvorenie Knižnice slovenskej štátnosti 19. septembra 2016, na ktorom sa zúčastnilo predsedníctvo Matice slovenskej, bolo príležitosťou na udeľenie matičného ocenenia Aristidovi Zelenayovi, dlhoročnému činovníkovi krajanského hnutia vo Švajčiarsku za celoživotné dielo v prospech Slovákov v zahraničí. Predseda Matice slovenskej Marián Tkáč zároveň udelil aj mne matičné ocenenie za dlhoročnú obetavú prácu v Matici slovenskej. Týmto spôsobom ďakujem Matici za toto ocenenie, ktoré si veľmi vážim.

Zhovárал sa Peter MULÍK
Foto: (mrs)

doc. JUDr. Pavol POLÁK.

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

**Lekári
a učelia**

Šiesteho októbra, teda vo výročný deň slovenskej autonómie z roku 1938, ktorú Slováci vyhlásili bez vonkajšieho nátlaku a uznali ju okolité národy, konala sa v Rimavskej Sobote matičná konferencia o problémoch Slovákov na slovenskom juhu. A po nej miestni matičári odhalili ďalšie tri busty významným osobnostiam: Jozefimu, Horislavovi Škultétymu a Čipkovi. Iniciátorom myšlienky panteónu, v ktorom je už jedenásť pamätníkov, je vlastenec a matičiar MUDr. Peter Dragijský. Lekár.

Poznám aj mená niekoľkých ďalších lekárov, ktorí sa angažujú na poli vlastenectva. V Košiciach pôsobí MUDr. Andrej Janco, diabetológ, prezident Slovenskej lekárskej únie špecialistov, známy protivojnový aktivista za mier, proti militarizmu, fašizmu a vojne, za dôstojný život. Prof. MUDr. Štefan Hrušovský, hepatológ a gastroenterológ, pôsobí ako prednosta I. internej kliniky Slovenskej zdravotníckej univerzity a Univerzitetnej nemocnice v Bratislave Dionýza Dieška. Dlhšie pracoval vo Francúzsku, kratšie aj vo Vietname. Je spoluautorom výzvy občianskeho združenia Rastic na vojenskú neutralitu Slovenskej republiky. „Historická skúsenosť ukázala a realita dneška dosvedčuje, že pre štát nášho rozmeru, ekonomickej výkonnosti, kultúrnej a duchovnej orientácie sa neosvedčilo žiadne vojenské zoskupenie,“ píše sa vo výzve, v ktorej viaceré slovenské osobnosti apelujú na prezidenta Slovenskej republiky, Národnú radu Slovenskej republiky a vládu Slovenskej republiky, aby „otvorili fundovanú verejnú diskusiu na tému vojenská neutralita Slovenskej republiky na rozličných úrovniach spoločenského a politického života vrátane zákonných prostriedkov“, a ak sa preukáže vôľa občanov získať vojenskú neutralitu, aby „rešpektujú hlas národa, využili všetky legálne a diplomatické prostriedky na národnej a medzinárodnej úrovni na jej dosiahnutie“. Lekári pôsobia aj ako primátori či poslanci. Kladiem si občas otázku, prečo práve lekári sú odvážni a otvorene sa angažujú vlastenecky, smelo hlásajú mier a pokojný život pre ľudí. A zároveň hľadám odpoveď na otázku, prečo niektorí z našich učiteľov akoby stáli na „druhej strane“, prečo sa angažujú „majdanovskými“? Prečo im prekáža pokoj a rovnováha?

Publikujeme komuniké z matičnej konferencie v Rimavskej Sobote

Slováci a kultúrne procesy na juhu

Marián TKÁČ, predseda MS – Foto: (mrs)

Šiesteho októbra 2016 vo výročný deň vyhlásenia slovenskej autonómie pred sedemdesiatimi ôsmimi rokmi sa v Dome Matice slovenskej v Rimavskej Sobote stretli členovia Matice a jej priaznivci na štvrtej konferencii venovanej národnostným pomerom na Slovensku. Matica slovenská v súlade so zákonným poverením usiluje sa o vzájomné porozumenie medzi občanmi Slovenska na princípe rešpektovania práv väčšiny i menšiny. Tému konferencie bolo postavenie Slovákov na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky s dôrazom na kultúrne procesy na slovenskom juhu. Vcelku pokojné spolunažívanie medzi Slovákami a národnostnými menšinami, ktorého význam rastie aj v súvislosti s chaotickými pomermi v Európe, predpokladá dodržiavanie platnej legislatívy vrátane predpisov na označenie miest, verejných priestranstiev, pamätníkov a pod. a nevňasanie nových požiadaviek zo strany menšinových politikov nad rámec európskych štandardov.

Organizátori konferencie M. VYŠNÁ (zľava), V. KOMORA a M. TKÁČ.

Viaceré poznatky uplatní Matica vo svojej činnosti, bude vyhodnocovať stav výučby slovenčiny na menšinových školách, podporí uplatnenie moderného systému výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka, pokúsi sa o zjed-

notenie na filozofii slovenských dejín a podnieti ich výklad všetkými vhodnými formami vrátane skvalitnenia učebníc slovenských dejín.

Odznela aj kritika rušenia slovenských škôl a na druhej strane

chaotický vznik nových, predovšetkým súkromných škôl, bez koncepcie, spoločenských potrieb či súhlasu. Rovnako odznela kritika znalosti slovenčiny v rómskej menšine. Zaznel apel na presun riadenia základných škôl štátom, ako aj na aktívne konanie štátnych orgánov v záujme podpory slovenskej identity na južnom Slovensku. Ovládanie štátneho jazyka pre každého občana Slovenskej republiky by nemalo byť len právom, ale aj povinnosťou.

Matica slovenská sa obracia na parlament, vládu, príslušné ministerstvá, Združenie miest a obcí Slovenska aj na Konferenciu biskupov Slovenska i na ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti s konkrétnymi návrhmi a odporučeniami v záujme riešenia problémov, ktoré ovplyvňujú život na jazykovo zmiešanom území.

Tvorivé dielne zaujali najmä prváčikov Deň ľudových tradícií

Mgr. Ingrid ŠULKOVÁ, D MS v Rimavskej Sobote

Vďaka dotácii Matice slovenskej, poskytnutej na projekty ochrany a rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v roku 2016, sme mohli v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote uskutočniť v priestoroch Základnej školy Š. M. Daxnera v Rimavskej Sobote Deň ľudových tradícií.

Organizátori z MO MS v Čerčanoch priblížili žiakom slovenské ľudové tradície a remeslá. Lektori – etnologička a folkloristka Mgr. Jaroslava Lajgútová a ľudová remeselníčka Gabriela Medvedová – sa prístupným spôsobom prostredníctvom praktických ukážok usilovali deti motivovať k zvýšenému záujmu o svoju históriu, tradičný ľudový odev a obyčajovú kultúru.

Jaroslava Lajgútová sa zaoberá obyčajovou kultúrou na Slovensku, ľudovými tradíciami a zvykmi, odevnou a materiálnou kultúrou na Slovensku, konkrétne na území regiónu Gemer-Malohont. Ľudová remeselníčka Gabriela Medvedová zas vo svojej práci využíva tradičné postupy pri šití

V tvorivých dielnach našli školáci mnoho zaujímavých podnetov a inšpirácií.

ľudových krojov a ich súčástí, tiež pri zhotovovaní odevov na bábiky a iných textilných výrobkov ozdobených tradičnou výšivkou. Deti v ten deň mohli získať cenné

poznatky zo života našich predkov. Tvorivé dielne, zamerané na ľudové výšivky, školákov zaujali a nevsedný úspech mali najmä u prváčikov.

Organizátori už myslia na jubilejný desiaty ročník podujatia

Deviate Ivanské babie leto

Veronika BILICOVÁ, Dom MS v Nitre

S prichádzajúcou jeseňou sa v obci Ivanka pri Nitre neodmysliteľne spája podujatie Ivanské babie leto. Už po deviatykrát ho zorganizoval tamjší Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci a za finančnej podpory obce Ivanka pri Nitre.

Sobotňajšie popoludnie už tradične vyplnila športová časť podujatia a populárny turnaj v stolnom tenise. Na zápolení za zelenými stolmi sa nezúčastnili iba miestni členovia, ale i členovia z MO MS Janikovce, športový klub z Horných Krškán, ako aj predseda Športového odboru MS Lubomír Kleštinec so svojimi členmi. V kategórii žien sa prvému miestu tešila M. Rusnáková, druhé miesto obhájila O. Haringová a tretie G. Hroššová. V kategórii mužov získal prvé

miesto M. Varga, druhé P. Božik a tretie domáci M. Račko.

Predsedníčka MO MS Ivanka pri Nitre a zároveň hlavná organizátorka akcie Margita Račková tento rok k domácej speváckej skupine Ivančanka prizvala hosťujúcu spevácku skupinu Janikovskú studničku a folklórny súbor Šuriančanka. Po vyhlásení výsledkov si hostia mohli vypočuť zachované a oživené piesne zastúpených obcí vo viacerých samostatných hudobných pásmach.

PRIPOMÍNAME SI

15. októbra

– pred deväťdesiatimi piatimi rokmi sa narodil herec Ján Klimo, popredný člen Novej scény, známy aj z filmov a televíznych inscenácií (1921 – 2001)

– básnik Pavol Janík má šesťdesiat rokov

16. októbra

– päťstosedemdesiatpäť rokov, čo vojská Jána Jiskru z Brandýsa obsadili Kežmarok, Podolíneč, hrad Richňavu a okolie (1441)

18. októbra

– stoštyridsať rokov od narodenia organizátora nového župného usporiadania Slovenska po roku 1918 právnik Jána Rumana z Pribyliny (1876 – 1925)

– stopäť rokov, čo sa narodil profesor Vladimír Haviar (1911 – 1996), zakladateľ modernej slovenskej kardiológie, medzi-národný expert na otázky rehabilitácie po srdcovocievnych ochoreniach

– pred šesťdesiatimi piatimi rokmi zomrel v USA náš novinár a diplomat Milan Alexander Getting (1878 – 1951), ktorý po vojne emigroval do Ameriky

19. októbra

– stopäťdesiat rokov od smrti slovenského rímskokatolíckeho kňaza a ostrihomského arcibiskupa Jána Scitovského (1785 – 1866)

– stopäť rokov od narodenia spisovateľa Ľuda Ondrejova (1901 – 1962), vlastným menom Ľudovít Mistrík; Ľ. Ondrejov je autor lyrickéj prózy Martin Nociar Jakubovic, ale najmä skvelých románov pre mládež (Rozprávky z hôr, Africký zápisník, Príhody z divočiny, Horami Sumatry...), ktorý nikdy nebol v Afrike ani na indonézkych ostrovoch

– osemdesiaty by oslávil nenapodobiteľný rozprávač Vincent Šíkula (1936 – 2001), autor masívneho prozaického diela (trilógia Majstri, Muškát, Vilma, poviedok a noviel Nebýva na každom vršku hostinec, S Rozarkou, Vilha, Vojak, Pastierska kapsička a i), aj kníh pre deti Pán horár má za klobúčikom mydleničku, Prázdny strýcom Rafaelom...

20. októbra

– stodesať rokov, čo sa v Smižanoch narodil sólista Opery SND, libretista, autor textov tanečných piesní Gejzu Dusíka, profesor konzervatória a zberateľ ľudových piesní Štefan Hoza (1906 – 1982)

– osobnosť slovenského i českého šansónu Hana Hegeřová, dievčenským menom Carmen Farkašová, má osemdesiatpäť rokov; začala na scéne žilinského divadla a vo filme pod menom Hana Čelková, kým sa nevydala za dramaturga Novej scény Dalibora Hegera, vrchol úspechu dosiahla v divadlách Semafor a Na zábradlí a ako koncertná šansonierka

21. októbra

– pred sto tridsiatimi rokmi vyšlo v Pittsburghu prvé číslo Amerikánsko-slovenských novín (1866)

– stodvadsať rokov, čo zomrel kapitán dobrovoľníkov v Slovenskom povstaní meruôsmeho roku Karol Bôrik (1820 – 1896)

– sedemdesiat rokov od smrti veľkého národohospodára Kornela Stodolu (1866 – 1946)

– pred päťdesiatimi rokmi zomrel v plnom rozkvetu tvorby sochár a keramik Imrich Trizma (1926 – 1966)

(jč)

vydavatel.sk
SLOVAKIA ONLINE
.tasr.